

ГРОМАДСЬКА ДУМКА ПРО ПРАВОТВОРЕННЯ

У НОМЕРІ:

- **ЕКОНОМІКА**

*√ Мораторій на продаж землі: продовжити
не можна скасувати*

- **ПОЛІТИКА**

*√ Запровадження пропорційної системи
виборів до парламенту*

№ 3 (188) ЛЮТИЙ 2020

**ГРОМАДСЬКА ДУМКА
ПРО ПРАВОТВОРЕННЯ**

№ 3 (188) 2020

Інформаційно-аналітичний бюлетень
на базі оперативних матеріалів

Додаток до журналу
«УКРАЇНА: ПОДІЇ, ФАКТИ, КОМЕНТАРІ»

Засновники:

Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
Національна юридична бібліотека

Головний редактор

Ю. Половинчак

Редакційна колегія:

Н. Іванова (відповідальна за випуск), Т. Дубас,
Ю. Калініна-Симончук

Заснований у 2011 році
Видається двічі на місяць

Передрук – тільки з дозволу редакції

З повнотекстовою версією видання можна
ознайомитись на сайті

Центру досліджень соціальних комунікацій
nbuviar.gov.ua

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Президент підписав закон, що продовжує
реформу податкової та митниці і запроваджує
можливість автоматизації митного
оформлення.....3
Президент підписав закон щодо посилення
захисту осіб з інвалідністю та інших
маломобільних груп населення при
здійсненні містобудівної діяльності.....3

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

Закірова С.

Мораторій на продаж землі:
подовжити не можна скасувати?.....4

Мищак І.

Запровадження пропорційної системи
виборів до парламенту як спроба
його реформування і відновлення
суспільної довіри.....14

Кривецький О.

Законопроект про «злодіїв в законі».....18

УКРАЇНА У ФОКУСІ ІНОЗЕМНИХ ЗМІ

(1–31 січня 2020 р.).....21

ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ТА ПРОГНОЗИ

Моніторинг законодавства.....36

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА *.....41

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Президент підписав закон, що продовжує реформу податкової та митниці і запроваджує можливість автоматизації митного оформлення

Президент України В. Зеленський підписав Закон України «Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України у зв'язку з проведенням адміністративної реформи» № 440-ІХ, який Верховна Рада підтримала 14 січня 2020 року.

Ухвалені зміни є продовженням реформування Держаної податкової служби України й Державної митної служби України та спрямовані на посилення відкритості, прозорості й запровадження сучасних підходів у їхній діяльності.

Документ забезпечує функціонування ДПС та Держмитслужби у форматі єдиних юридичних осіб і дасть змогу створити інформаційну базу щодо митної вартості

товарів, які переміщуються через митний кордон України на основі знеособленої інформації щодо експортно-імпортних операцій.

Реалізація положень закону сприятиме автоматизації та прозорості митних формальностей, а також запобіганню корупції у цій сфері. Зокрема, документ запроваджує регулярне оприлюднення Держмитслужбою інформації, що стосується митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України, врегульовує питання застосування електронних документів та електронного документообігу в митній справі (*Офіційне інтернет-представництво Президента України (<https://president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-sho-prodovzhuye-reformu-podatkovoyi-59705>) – 2020. – 11.02*).

Президент підписав закон щодо посилення захисту осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення при здійсненні містобудівної діяльності

Президент України В. Зеленський підписав Закон України «Про внесення змін до Закону України № 473-ІХ «Про регулювання містобудівної діяльності» щодо посилення захисту осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення при здійсненні містобудівної діяльності», який Верховна Рада України схвалила 16 січня 2020 р.

Закон дає визначення понять «маломобільні групи населення» та «засоби безперешкодного доступу до об'єктів» і передбачає здійснення конкретних заходів, що дозволяють пристосувати житло та навколишнє середовище до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення при здійсненні містобудівної діяльності.

Згідно з законом, облаштування засобів безперешкодного доступу до об'єктів житлово-комунального та громадського призначення, зокрема до під'їздів та/або квартир у житлових будинках, осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення може здійснюватися за відсутності документа, що засвідчує право власності чи користування земельною ділянкою.

Документ набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування (*Офіційне інтернет-представництво Президента України (<https://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-shodo-posilennya-zahistu-osib-z-inv-59701>) – 2020. – 10.02*).

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

С. Закірова, канд. іст. наук, доц., ст. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Мораторій на продаж землі: подовжити не можна скасувати?

В українському суспільстві існує одне питання, яке у будь-який час і при будь-якій владі завжди було і залишається вкрай актуальним. Це – земельне питання. Не вдаючись у глибокий історичний екскурс, зазначимо, що більшість аспектів земельного питання пов'язано зі статусом землі, ринком землі та правом власності на неї. За часів незалежності України всі ці питання так чи інакше пов'язують з мораторієм на купівлю-продаж землі, який був введений на нетривалий період, однак діє до сьогодні.

Уперше в незалежній Україні статус землі юридично був регламентований у Земельному кодексі України, що був прийнятий у 1991 р., а у березні 1992 р. парламентарі ухвалили нову його редакцію. За законодавством земля могла перебувати у державній, колективній і приватній власності. Кодекс містив перелік земель, які не могли передаватися у колективну або приватну власність. Усі інші землі могли бути приватизовані. Кодексом передбачалося, що суб'єктами приватної власності на землю могли бути лише громадяни України. За цільовим призначенням Земельним кодексом України встановлювалося, що земельні ділянки мали наступний статус: землі сільськогосподарського призначення; населених пунктів; промисловості, транспорту, оборони тощо; природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення; лісового фонду; водного фонду; запасу. Уже в цьому законодавчому акті суттєво обмежувалося право продажу земельних ділянок, тобто у певних аспектах почав діяти мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення.

Закон 1992 р. втратив чинність з 1 січня 2002 р. після прийняття нового Земельного Кодексу України 25 жовтня 2001 р., який є чинним дотепер. Кодекс, як зазначається в енциклопедії історії України, вмістив правові

норми, що визначали ідеологію розвитку земельних відносин у пострадянську добу. У ньому були закріплені принципи проведення земельної реформи: розвиток приватної власності на землю, гарантування державою прав на землю юридичним особам і громадянам; розмежування земель державної та комунальної власності; нарощення економічного потенціалу земель у населених пунктах; впровадження державного управління земельними ресурсами і землекористування на основі економічних методів; удосконалення обчислення плати за землю, розвитку орендних відносин. Водночас у кодексі зазначається, що право власності на землю не є абсолютним, а тому встановлено норми про певні обмеження права власності на землю.

Інакше кажучи, діюче в Україні законодавство дотепер так і не створило справжніх ринкових умов для земельної власності і не скасувало мораторій на продаж землі. На жаль, констатують аналітики, реальна земельна реформа, про необхідність якої говорять уже не перший десяток років, все ще залишається недосягнутою метою. Україна на сьогодні є державою-рекордсменом за тривалістю проведення земельної реформи, оскільки запровадження земельної реформи в Мексиці, яку раніше вважали «рекордсменкою», тривало 23 роки. А мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення, який запроваджувався як тимчасовий захід, в Україні подовжувався вже біля десятка разів. І кожного разу знаходилися «обґрунтовані» причини для такого рішення: відсутність земельного кадастру, згодом – поки кадастр не буде оцифровано; потім – поки не буде створено державний земельний банк; поки не буде розроблено, розглянуто й схвалено законопроект про обіг земель сільськогосподарського призначення тощо.

Важливою причиною продовження заборони на продаж та відчуження сільськогосподарських

земель аналітики називають відсутність в Україні інфраструктури для запровадження ринку сільськогосподарської землі. Однак, вважають експерти, мораторій паралізує ринок у 96 % сільськогосподарських земель. А за підрахунками Європейського банку реконструкції та розвитку, закритий ринок землі знижує валовий внутрішній продукт держави на 56 млрд грн.

Ще у 2018 р. представники громадських організацій, фермерських господарств, сільськогосподарських компаній, банківської спільноти, політики, економісти, правозахисники та журналісти створили коаліцію за скасування мораторію на продаж землі. Вони підписали меморандум, в якому стверджували, що скасування мораторію на купівлю-продаж земель сільськогосподарського призначення сприятиме розвитку економіки, зростанню добробуту українських громадян, відродженню села, а також відновленню конституційного права громадян України на розпорядження своєю власністю. Коаліція громадськості, до числа якої ввійшли Центр економічної стратегії, Асоціація «Український клуб аграрного бізнесу», Насіннева асоціація України, Асоціація «Укрсадпром», Українська гелсінська спілка з прав людини, Київська школа економіки, Європейська правда, Dragon Capital, VoxUkraine, Easy Business, ВО «Федерація роботодавців агропромислового комплексу та продовольства

України», Українське товариство економічних свобод стверджувала, що мораторій справляє значний негативний вплив на численні сфери суспільного та економічного життя України і стає на перешкоді її економічного зростання. Зокрема, наголошувалося в меморандумі, мораторій

- дискримінує близько 7 млн власників земель;
- позбавляє власників паїв справедливого доходу;
- обмежує конституційні права особи;
- знижує конкурентоспроможність фермерських господарств;
- гальмує вкладення інвестицій у довгострокові сільськогосподарські та інфраструктурні проекти;
- знижує прибутки фермерських господарств та аграрних компаній;
- спрямовує розвиток аграрної галузі в сировинне русло;
- блокує створення робочих місць у селах та розвиток сільських територій;
- призводить до трудової міграції та вимирання українських сіл;
- створює значний простір для корупції;
- стимулює розвиток тіньового ринку сільськогосподарських земель;
- сприяє рейдерству;
- негативно впливає на стан українських ґрунтів.

Скільки в Україні землі і кому вона належить?

Джерела: Держгеокадастр, проєкт "Підтримка реформ у сільському господарстві та земельних відносинах"

BBC

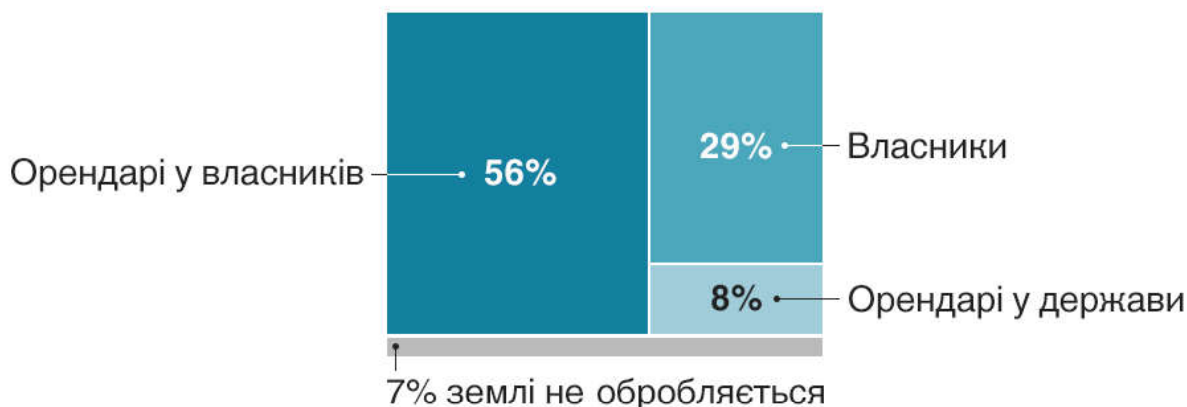
Джерело: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-50223336>

Як наголошує координатор Land Matrix Initiative у Східній Європі, Центру екологічних ініціатив «Екодія» М. Амосова, мораторій мав запобігти концентрації земель, але фактично відбулося протилежне. Після роздержавлення і розпаювання земель сільськогосподарського призначення в Україні з'явився величезний ринок земельних ділянок, що спричинило низьку ціну на оренду. (Для порівняння, у 2017 р. середня вартість оренди 1 га земель приватної форми власності в Україні склала близько 40 євро, в Угорщині вартість оренди 1 га землі – 160 євро, Болгарії – 240 євро, Нідерландах – 847 євро). Через брак фінансових і матеріальних ресурсів, ускладнений доступ до розташованих далеко від дому або всередині земельних масивів окремих ділянок чи невміння займатися сільськогосподарським виробництвом більшість власників паїв неспроможні власноруч обробляти свої

земельні ділянки. І оскільки вони не можуть вільно розпоряджатися власними земельними паями, єдиним способом передачі землі для користування іншим особам в Україні залишається укладання договору оренди. Тож, на думку експерта Land Matrix Initiative, великі компанії знайшли законний спосіб оминати мораторій і поступово саме за договорами оренди зосередили під своїм контролем сотні невеликих (біля 4 га) земельних ділянок. З часу, коли був запроваджений мораторій, в Україні, констатує М. Амосов, з'явилися десятки агрохолдингів із земельними банками в десятки й сотні тисяч гектарів.

Директор з розвитку бізнесу EOS Crop Monitoring О. Сакаль зазначає, що в Україні 25 % учасників аграрного ринку обробляють ділянки розміром 20–50 га, 20 % працюють з різними площами до 20 га. Решту ринку (понад 50 %) займають великі гравці.

Хто працює на землі?

Джерела: Держгеокадастр, проєкт “Підтримка реформ у сільському господарстві та земельних відносинах”

BBC

Джерело: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-50223336>

На сьогодні експерти називають декілька способів обійти вимоги мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення, серед яких найбільш розповсюдженими є зміна цільового призначення землі для подальшого продажу; продаж корпоративних прав підприємств, які уклали договори оренди; оформлення договору оренди на 50 років і більше; створення фіктивних боргів у людини, щоб через суд конфіскувати пай.

Оглядач BBC News Україна А. Зануда наводить відомості експертів проєкту з

Підтримки прозорого управління земельними ресурсами в Україні, які проаналізували дані Міністерства юстиції про транзакції земельних ділянок у 2015–2017 рр. Попри дію мораторію на продаж землі сільськогосподарського призначення, 9 із 10 з цих транзакцій стосувалися саме цієї категорії землі. Із цих угод три чверті стосувалися оренди, а кожна п'ята – передачі землі у спадщину. На купівлю-продаж припадало лише близько 3 %, і це стосувалося земельних ділянок, на яких не розповсюджується дія мораторію.

ЦІКАВІ ФАКТИ ПРО МОРАТОРІЙ

на продаж сільськогосподарської землі

Українській земельній реформі 25 років – це світовий рекорд

Донедавна Мексика тримала першість

Мораторій на продаж землі с/г призначення діє 15 років

Мораторій продовжували 7 разів

7 разів

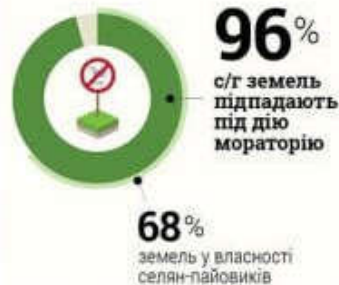
Мораторій – це заборона для 6.9 млн пайовиків розпоряджатися своєю землею

6.9 млн пайовиків

1.6 млн власників земельних паїв (23% усіх власників) старше 70 років**

** Дані за 2014 рік. Держстат, 2014 рік

Померло до 1 млн* власників паїв**

За роки реформи вони не встигли скористатися своєю власністю: не залишили спадкоємців або спадкоємці не оформили права через дорогу процедуру укладкування.

*** Дані обліку земельних паїв за 2014-2015 роки. Обсяг паїв: 9 652 тисячі ділянок площею 25 000 кв. метрів. Обсяг облікованих земель: 1 100 000 га. Дані за 2014 рік. Держстат, 2014 рік

Що дозволено в рамках мораторію:

- ▶ здати пай в оренду
- ▶ обміняти на іншу земельну ділянку
- ▶ залишити пай у спадщину
- ▶ продати свій пай неофіційно

Що забороняє мораторій:

- ▶ легальний продаж земельної ділянки
- ▶ зміну цільового призначення земельної ділянки
- ▶ внесення права на пай до статутних капіталів господарських товариств
- ▶ передачу паю у заставу

Як можна продати пай в обхід мораторію

Схема 1

зміна цільового призначення та продаж землі після «передачі» її за винагороду на користь держави або місцевої громади

Схема 2

продаж корпоративних прав підприємств, які раніше уклали договори оренди на 49 років

Схема 3

продаж ділянки після зміни цільового призначення державної чи комунальної землі з «допомогою» чиновників

Схема 4

створення «фактивного» боргу у людини, за який через суд у неї забирають пай

Схема 5

передача паю за договором довгочасного утримання

Про актуальність для сучасних українців питання запровадження реальних ринкових засад щодо земельної власності свідчать відомості дослідження, проведеного соціологічною службою Центру Разумкова у листопаді 2019 р. За їх даними 67,7 % громадян України вважають, що питання запровадження ринку землі та скасування мораторію на купівлю-продаж земель сільськогосподарського призначення потрібно виносити на всенародний референдум. Понад три чверті опитаних (77,6 %) взяли б участь у такому референдумі, якби він відбувався найближчої до дати опитування неділі. Соціологи встановили, що абсолютна більшість проголосували б за продовження мораторію на купівлю-продаж землі сільськогосподарського призначення (63,4 % усіх опитаних або 68,3% тих, хто взяв би участь у референдумі), а за скасування мораторію висловилися відповідно 20,1 % і 23,2 % респондентів. Цікаво, що на відсоток прихильників і противників продовження мораторію не впливає місце проживання респондентів: «за» мораторій проголосували б 60,9 % міських жителів і 68,9 % сільських жителів; а запровадження ринку землі та скасування мораторію підтримали б 20,6 % міських жителів і 18,9 % сільських жителів.

Утім, експерти критично ставляться до ідеї референдуму про зняття чи продовження мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення. Зокрема, експерт Реанімаційного пакету реформ Д. Лівч вважає, що земельна реформа стосується обмеженого кола громадян країни – українських землевласників, в яких забрали право розпоряджатися їхньою власністю. На

думку експерта, вся країна, не розуміючи суті проблеми, що буде винесена на референдум, не може вирішувати долю окремої категорії бізнесу.

Таку думку поділяє і виконувач обов'язків міністра аграрної політики та продовольства України у 2018–2019 рр. М. Мартинюк. Він зазначає, що якщо і виносити на референдум, то тільки питання, що робити з державними землями. За словами экс-високопосадовця, це 8,5 млн га землі, про які влада практично не говорить, що планує з ними робити, втім саме цей земельний ресурс належить всім громадянам України. Не можуть 20 млн українців, які мають право голосу на референдумі, підкреслює М. Мартинюк, вирішувати, що робити 7 млн власників паїв з їх землею.

Більшість експертів і фахівців аграрної галузі вважають, що ставлення українців до мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення пов'язана з певною міфологізацією питання ринку землі, які активно поширювалися і продовжують мати місце в інформаційному просторі України. Недостатня обізнаність українських громадян із тим, як функціонує ринок землі в інших державах світу, створює додаткові побоювання щодо запровадження такого ринку в Україні.

Натомість фахівці зазначають, що у світі існує декілька моделей ринку землі, кожна з яких має свої переваги і недоліки. За словами директора з розвитку бізнесу EOS Stop Monitoring О. Сакаля, ринок землі не може бути повністю нерегульованим, тому рівень втручання держави у функціонування ринку землі окремих країн розрізняється.

Держава	Стан ринку землі
Німеччина	<p>61 % учасників ринку мають земельний банк 5–50 га, у 1/3 – більші площі землі. 71 % агропідприємств – сімейні ферми. Державна форма володіння не має переваг над приватною. У випадку укладення договору купівлі ділянки не фермером місцева аграрна громада має право замінити покупця і придбати цю землю в рамках закону про поліпшення аграрної структури. Іноземці та громадяни країни можуть вільно купувати землю. Податок при продажі (не більше 3,5 % від ціни угоди) сплачує покупець.</p> <p>Обмежень щодо максимальної площі не встановлено. Мінімум може бути встановлено кожним федеративним округом окремо. Наприклад, в Баварії мінімальна площа – 2 га.</p>
Польща	<p>92 % власників (малі ферми) землі мають до 20 га і займають 52 % території. 7 % учасників ринку мають 20–100 га (27 % землі). Лише 1 % землевласників – 100 і більше га (22 % території).</p> <p>Домінуючою формою аграрного виробництва є сімейні господарства, загальна площа якого не перевищує 300 га. Власник сімейної ферми повинен мати середню або вищу освіту та п'ятирічний досвід роботи у сільському господарстві. Максимальний розмір ділянки для фізичної особи – 300 га, для юридичної особи – 500 га. Громадяни можуть виплачувати вартість землі протягом 30 років при створенні ферми і протягом 20 років – при розширенні господарства. Встановлено обмеження на придбання земель іноземцями, які повинні отримувати дозволи від міністра внутрішніх справ та міністра сільського господарства.</p>
Франція	<p>59 % учасників ринку мають земельний банк менше 50 га. Будь-які фізичні та юридичні особи й органи місцевого самоврядування мають право власності на землю. Заборонено продавати іноземцям виноградники (їх вважають національним багатством). Мінімальний термін оренди землі сільськогосподарського призначення – 9 років.</p>
Нідерланди	<p>16 % учасників ринку мають земельний банк 30–50 га і займають 24 % території, 13 % – 50–100 га (32 % земель), 18 % – понад 100 га, (3 % земель).</p> <p>У приватній власності перебуває майже 90 % орної землі. Землю дозволено купувати як громадянам країни, так і іноземцям. Мінімальний термін оренди – 6 років. Попередні орендарі</p>

	<p>мають преференції при продовженні наймання землі чи її купівлі.</p> <p>Загальний податок на продаж землі, який повинен заплатити покупець, – 6 %. Покупець звільняється від податку, якщо продовжує використовувати землю за призначенням протягом 10 років</p>
США	<p>42 % учасників ринку обробляють поля розміром до 28 га.</p> <p>Земельне законодавство розрізняється у кожному штаті. У частині штатів діють обмеження на придбання обсягів землі іноземцями. Найменше угідь можна придбати в Південній Дакоті – 60,7 га.</p> <p>У певних штатах іноземні громадяни, які купують землю, сплачують більш високі податки або змушені відкривати місцеві філії своїх компаній.</p> <p>У штатах – Айова, Мінесота, Міссурі, Небраска та Північна Дакота – діє повна заборона продажу землі іноземцям.</p> <p>У деяких штатах діє повна заборона на продаж земель сільськогосподарського призначення.</p>
Латвія	<p>Землі сільськогосподарського призначення можуть придбати громадяни та іноземці як підприємства з латвійською реєстрацією (нині володіють 16 тис. га). Також у свою власність можуть придбати земельні паї релігійні організації, зареєстровані в країні до літа 1940 р.</p> <p>Обмеження за розмірами земельної ділянки відсутні.</p>
Болгарія	<p>У приватній власності знаходиться 98 % сільськогосподарських земель.</p> <p>Власником землі можуть стати громадяни Болгарії та ЄС, юридична або фізична особа, що перебуває більше 5 років на території країни, а також компанії, з якими держава уклала міжнародні договори.</p> <p>Обмеження за розмірами земельної ділянки відсутні</p>

Таблицю складено за: <https://landlord.ua/news/iak-pratsiuie-rynok-zemli-v-nimechchyni-frantsii-niderlandakh/>, <https://www.epravda.com.ua/publications/2019/09/3/651218/>, <https://uprom.info/news/ekonomika/rinok/iak-pratsiuie-rynok-zemli-u-ievropi-abo-z-koho-braty-pryklad/>

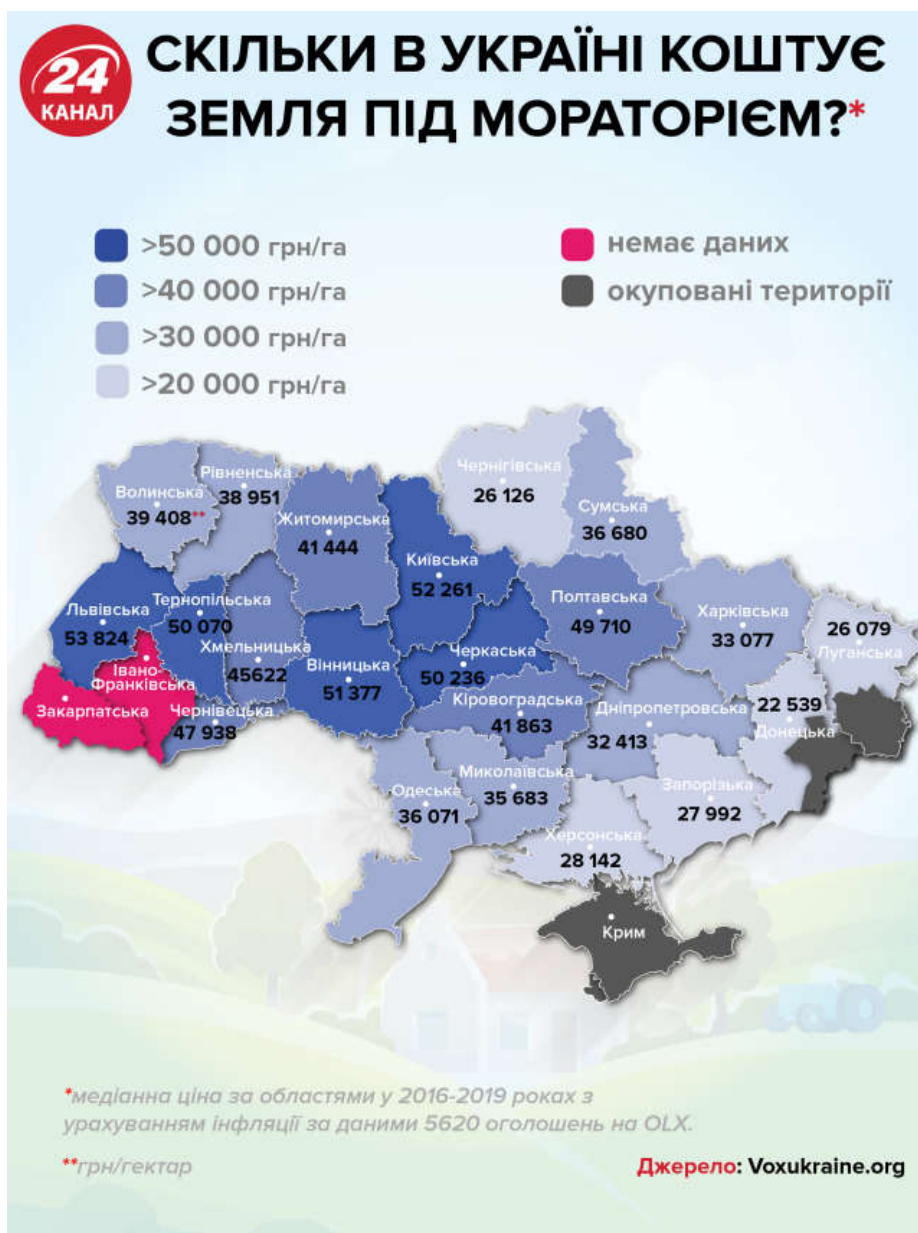
Неоднозначні думки висловлюють експерти і щодо того, кому і чому вигідне чи не вигідне рішення про подовження дії мораторію. Найбільшими противниками ідеї скасування мораторію, на думку фахівців, є великі виробники сільськогосподарської продукції, які зараз мають дуже значні земельні ресурси.

Так, експерт з аграрних питань Міжнародної фінансової корпорації Г. Штрубенгофф зазначає, що мотиви власників агрохолдингів у цьому питанні очевидні, оскільки після запровадження ринку землі їм доведеться більше платити за оренду. Експерт Київської школи економіки О. Нів'євський, поділяючи таку точку зору,

прогнозує, що разом із збільшенням вартості землі ціни на оренду за декілька років можуть зрости вдвічі. Наприклад, за його словами, для таких агрохолдингів як «Укрлендфармінг» або Kernel, земельний банк яких сягає 600 тис. га, прогнозоване подорожчання оренди на 60 дол. обернеться збільшенням витрат на 36 млн дол. щороку.

Фактичну вигоду від скасування мораторію можуть отримати саме невеликі землевласники, оскільки поступово ціна на землю буде зростати. Як зазначають аналітики, необмеже-

ним і абсолютним правом власника нарешті стане можливість продати свій земельний пай. Крім того, питання продавати його чи продовжувати здавати в оренду кожен власник вирішуватиме самостійно. До того ж і сьогодні де-факто через певні юридичні колізії в Україні можна купити землю, тож неможливість продажу землі під час мораторію дехто з фахівців вважає міфічною. Аналітики платформи VoxUkraine з'ясували, якою є ціна на землю в різних областях України попри дію мораторію.

Джерело:

https://24tv.ua/po_skilki_v_ukrayini_prodayut_zemlyu_pid_moratoriyem_i_de_naydorozhche_infografika_n11834

Ще одним міфом експерти вважають ідею про шалену зацікавленість іноземних інвесторів скасуванням мораторію задля покупки українських земель сільськогосподарського призначення. Аналітик Міжнародної фінансової корпорації зі структури Світового банку Г. Штрубенгофф констатує, що ті, хто хоче інвестувати у сільське господарство в Україні, купують цінні папери українських агрохолдингів на міжнародних біржах. Експерт наголошує, що попри дію мораторію на українському ринку вже присутні великі іноземні компанії. Третій за розмірами агрохолдинг AP Group із земельним банком у 400 тис. га належить американським інвесторам. А агрохолдинг «Мрія» купив інвестиційний фонд SALIC із Саудівської Аравії.

Разом з тим, наголошують фахівці, у запровадженні ринкових механізмів у землеволодінні не варто поспішати. Скасування мораторію може спричинити новий перерозподіл ресурсів в аграрному секторі економіки України. Тому, враховуючи українські реалії, держава має подбати про невеликих землевласників і агровиробників через забезпечення їх доступу до банківського кредитування, створення юридичних гарантій прозорості ринкових відносин у використанні земель сільськогосподарського призначення, забезпеченні адекватної інформаційної політики у сфері землекористування тощо.

Голова спілки Центр розвитку земельних праввідносин в Україні Л. Корейба зазначає, що до скасування мораторію дуже важливо провести якісну інвентаризацію земель сільськогосподарського призначення. Бо, як наголошує фахівець, у Національній кадастровій системі України міститься понад 2 млн помилок, а третина проінвентаризованих земельних ділянок взагалі відсутні в Державному земельному кадастрі.

Отже, значна частина аналітиків і експертів вважають за необхідне запровадження справжніх ринкових механізмів в аграрному секторі української економіки та виступають за підготовлене і обґрунтоване скасування мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення.

Натомість інша група експертів застерігають від швидких темпів у запровадженні ринку землі і підкреслюють необхідність відтермінування цього кроку до створення всіх необхідних умов. Але всі вони погоджуються з необхідністю адекватної інформаційної політики у цьому складному питанні українських реалій, а також з тим, що недостатня комунікація між владою і суспільством, у тому числі й аграріями-виробниками, землевласниками і землекористувачами, лише ускладнює процес і породжує нові міфи навколо мораторію про продаж землі.

Підсумовуючи аналіз громадських та фахових думок щодо мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення, варто навести ще одні дані. Експерти Київської школи економіки О. Галиця та О. Нів'євський у 2019 р. провели дослідження, в якому намагалися розрахувати «чистий» вплив мораторію, зважаючи на множину факторів, які могли б позначатися на продуктивності в аграрній сфері економіки України. Отримані ними результати свідчать, що мораторій на купівлю-продаж земель сільськогосподарського призначення зсунув аграрний сектор країни на значно нижчу траєкторію розвитку. Експерти констатують, що якби не мораторій, то у тільки у 2018 р. сільське господарство могло б згенерувати близько 35,8 млрд дол. замість фактичних 13,3 млрд дол. доданої вартості. Тобто тільки у 2018 р., за розрахунками експертів, ВВП України міг би бути на 22,5 млрд доларів або на 17 % більшим від фактичного рівня. Для порівняння – за усі роки співпраці з МВФ Україна отримала 32,5 млрд дол. То може це є альтернативна запозиченням МВФ? То чи така вже багата наша держава, щоб могла собі дозволити сплачувати таку ціну за мораторій на землю? *(Статтю підготовлено з використанням інформації таких джерел: офіційний веб-портал Верховної Ради України (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2196-12>, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>); Енциклопедії історії України (http://www.history.org.ua/?termin=Zemelni_kodeksy_Ukr); веб-сайт «Європейська правда» (<https://www.epravda.com.ua/>*

publications/2019/09/3/651218/, <https://www.epravda.com.ua/publications/2018/06/22/638069>, <https://www.epravda.com.ua/publications/2019/06/24/648837/>); веб-сайт BBC (<https://www.bbc.com/ukrainian/features-50223336>); веб-сайт німецької міжнародної телерадіокомпанії Deutsche Welle (<https://p.dw.com/p/3P68w>); веб-сайт телеканалу новин «24» (https://24tv.ua/moratoriy_na_zemlyu_v_ukrayini_5_mifiv_pro_rinok_zemli_n1084374); веб-сайт «Спільне» (<https://commons.com.ua/uk/moratorij-i-koncentracija/>); веб-сайт Центру Разумкова (http://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/stavlenia-gromadian-do-zaprovdzhennia-rynku-zemli-ta-skasuvannia-moratoriiu-na-kupivliuprodazh-zemli-silskogospodarskogo-pryznachennia-2?fbclid=IwAR0gaEzc9dEY9aB_N08H15MU81Q2i5IDHdVlsQ1s7P40bZCcuPX_hc5m8J4); веб-сайт «Новое время» (<https://nv.ua/ukr/ukraine/politics/shcho-zminitsya-z-1-sichnya-2020-roku-rinok-zemli-novini-ukrajini-50061527.html>, <https://nv.ua/ukr/biz/experts/rinok-zemlichomu-raditi-vidkrittyu-zarano-50053447.html>); нормал Finance.ua (<https://news.finance.ua/ua/news/-/449707/skilky-groshej-dav-mvf-ukrayini-infografika>); веб-сайт AgroPolit.com (<https://agropolit.com/interview/525-leonid-koreybatretina-proinventarizovanih-zemelnih-dilyanok-vidsutni-v-derjzemkadastri>)).

І. Мищак, док. іст. наук, проф.

Запровадження пропорційної системи виборів до парламенту як спроба його реформування і відновлення суспільної довіри

Одним із основних аспектів реформування суспільного життя в Україні впродовж останнього часу є активні зміни правового поля держави й ухвалення великої кількості нових законів. Проте найбільш знаковим у законодавчій діяльності Президента України В. Зеленського та парламентської більшості є розроблення пакету законопроектів щодо внесення змін до Конституції України, спрямованих, серед іншого, на істотне оновлення законодавчого органу держави – Верховної Ради України. Вагомим елементом такого оновлення має стати зміна підходів до формування депутатського корпусу шляхом переходу до пропорційної системи виборів. Пропоновані зміни покликані збільшити ефективність роботи парламенту і відновити довіру громадян до цього владного інституту.

Запровадження пропорційної системи виборів до Верховної Ради України замість нинішньої змішаної прихильники реформи традиційно обґрунтовують необхідністю остаточного відходу від радянської системи, а також національними традиціями та європейською практикою. Безумовно, такі аргументи не позбавлені сенсу. Адже ще під час розбудови української державності

1917–1921 рр. перший парламент – Українська Центральна Рада – був сформований у березні 1917 р. саме за партійним принципом – із представників переважно соціалістичних політичних партій та громадських організацій, а згодом доповнений делегатами від окремих станів (військових, селян тощо) і національних меншин, які так само представляли певні політичні партії. Однак після встановлення радянської влади була законодавчо закріплена мажоритарна виборча система, яку й успадкувала Україна після здобуття незалежності.

Перші вибори до Верховної Ради України в 1994 р. відбулися за мажоритарною системою. Проте надалі в нашій державі було запроваджено змішану систему, і вже в 1998 р. половину парламенту обирали на пропорційній основі, а іншу половину – на мажоритарній. Така сама система застосовувалася й на виборах 2002 р. Чергові дискусії щодо вибору виборчої системи призвели до запровадження в Україні пропорційної системи виборів до Верховної Ради. Тож парламентські вибори 2006 р. проходили вже за пропорційною системою. На цих виборах було встановлено рекорд і за кількістю претендентів на

потрапляння в парламент – 45 партій і виборчих блоків. За цією ж пропорційною системою проходили й позачергові парламентські вибори 2007 р. Однак після цього відбулося повернення до змішаної виборчої системи, за якою проводилися вибори до Верховної Ради 2012 р., позачергові вибори 2014 та 2019 рр. Завдяки цьому Україна отримала досвід формування парламенту як за мажоритарною, так і змішаною та пропорційною виборчими системами.

Часті зміни виборчих систем обґрунтовувалися, як правило, високими корупційними ризиками та підкупом виборців, однак ці проблеми в українських реаліях притаманні будь-якій виборчій системі. Водночас політичні й експертні дискусії останніх років певною мірою демонструють схилення все ж до пропорційної системи, яка більш імпонує потужним політичним силам. Пропорційна виборча система була задекларована і в Передвиборчій програмі кандидата на пост Президента України В. Зеленського, в якій, зокрема зазначено, що «вибори до парламенту та місцевих рад мають проходити за відкритими списками».

Практичною реалізацією передвиборчих обіцянок Глави держави став пакет законопроектів про внесення змін до Конституції України. Так, 29 серпня 2019 р. Президент України В. Зеленський зареєстрував у Верховній Раді України як невідкладний законопроект № 1017 «Про внесення змін до статей 76 та 77 Конституції України (щодо зменшення конституційного складу Верховної Ради України та закріплення пропорційної виборчої системи)». У пояснювальній записці до проекту такі зміни обґрунтовувалися необхідністю оптимізації роботи парламенту та ефективного виконання ним своїх функцій. (Питання зменшення кількості народних депутатів України з 450 до 300 ми вже проаналізували в одному з попередніх номерів).

Що стосується розглядуваного питання, то відповідні зміни передбачені ст. 77 законопроекту № 1017. Цією статтею врегульовуються як час проведення чергових і позачергових виборів до Верховної Ради України та порядок призначення

останніх Президентом України, так і ключова новація законопроекту – «Верховна Рада України обирається за пропорційною виборчою системою. Порядок проведення виборів народних депутатів України встановлюється законом». Крім того, зміни вносяться до Розділу XV «Перехідні положення». Зокрема, з метою врегулювання статусу парламенту IX скликання його доповнять пунктом 17 такого змісту: «17. Після набрання чинності Законом України “Про внесення змін до статей 76 та 77 Конституції України (щодо зменшення конституційного складу Верховної Ради України та закріплення пропорційної виборчої системи)” Верховна Рада України, обрана до набрання чинності зазначеним законом, продовжує виконувати свої повноваження до наступних виборів народних депутатів України». Тобто конфігурація парламенту виключно за «партійними кольорами» складеться лише після наступних виборів до Верховної Ради України.

Основні політичні дискусії щодо зміни виборчої системи розгорнулися у стінах Верховної Ради України під час розгляду законопроекту 3 вересня 2019 р. Представляючи проект у парламенті, представник Президента України в Конституційному Суді України Ф. Веніславський зазначив, що «закріплення на рівні Конституції пропорційного типу виборчої системи унеможливить будь-які майбутні спекуляції щодо штучного формування потрібного складу парламенту в угоду певним політичним силам». Він також звернув увагу на практику проведення українських виборів, наголосивши, що вибори по мажоритарних виборчих округах у більшості випадків відбувалися з грубим порушенням виборчого законодавства у формі підкупу виборців різноманітними способами. При цьому народний депутат А. Яценко, не заперечуючи проти законопроекту в цілому, запропонував винести це питання на референдум і «задати питання людям, яка система подобається: мажоритарна, відкриті списки, закриті списки і так далі...».

Насамперед народний депутат від фракції «Голос» Я. Юрчишин нагадав про вітчизняну негативну практику купівлі місць у списках

партій, яка нічим не поступається за своєю корупційністю практиці підкупу виборців мажоритарниками. Тому на його переконання, варто було б прописати в Конституції України «відкрита партійна система» і дати громадянам голосувати не лише за партії, а й визначати, кого саме в партії вони підтримують. Цю ідею підтримали й інші народні депутати. Зокрема, на пропорційній системі за відкритими списками наполягали І. Гузь від групи «За майбутнє», Н. Шуфрич від фракції «Опозиційна платформа – За життя», А. Парубій від фракції політичної партії «Європейська солідарність» та ін. Натомість депутати-мажоритарники, передусім позафракційні, від імені яких виступив С. Шахов, закликали не голосувати за пропорційну систему виборів. Зрештою, законопроект було підтримано депутатами фракцій «Слуги народу» та частково «Батьківщини» й направлено на висновок Конституційного Суду України.

Конституційний Суд України 16 грудня 2019 р. у справі № 2-251/2019(5583/19) за конституційним зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до статей 76 та 77 Конституції України (щодо зменшення конституційного складу Верховної Ради України та закріплення пропорційної виборчої системи) (реєстр. № 1017) вимогам статей 157 і 158 Конституції України дійшов висновку, що пропонувані законопроектом зміни не спрямовані на ліквідацію незалежності чи на порушення територіальної цілісності України, не передбачають скасування та обмеження прав і свобод людини і громадянина, а отже, відповідають вимогам ч. 1 ст. 157 Конституції України.

Враховуючи позитивний висновок Конституційного Суду України, комітет Верховної Ради з питань правової політики 13 січня 2020 р. за результатами повторного розгляду прийняв рішення рекомендувати парламенту попередньо схвалити поданий Президентом України як невідкладний проект закону про внесення змін до статей 76 та 77 Конституції України (щодо зменшення конституційного складу Верховної Ради України та закріплення пропорційної виборчої системи),

а вже 4 лютого 2020 р. ВРУ попередньо схвалила проект змін до Конституції. Крім того, пропорційна система виборів до ВРУ вже закладена і в новому Виборчому кодексі України від 19 грудня 2019 р. Зокрема, відповідно до ч. 1 ст. 133 Кодексу вибори народних депутатів України здійснюються на засадах пропорційної системи за єдиними списками кандидатів у депутати у загальнодержавному виборчому окрузі, з яких формуються регіональні виборчі списки кандидатів у депутати від партій.

Варто відзначити, що аргументи політиків та експертів щодо переваги тієї чи іншої виборчої системи з посиланням на відповідний зарубіжний досвід не є цілком переконливими. На сьогодні міжнародне право, зокрема європейське, встановлює лише певні принципи, яких слід дотримуватися під час проведення виборів. Так, відповідно до Кодексу належної практики у виборчих справах, ухваленого Венеціанською Комісією на 52-й пленарній сесії 18–19 жовтня 2002 р., виборчий доробок Європи спирається на такі п'ять засад виборчого права: загальність, рівність, вільність, таємність і безпосередність. Крім того, вибори мають проводитися регулярно, а основні елементи виборчого закону, зокрема власне виборчу систему, склад виборчих комісій і визначення меж виборчих округів, не можна переглядати менш як за рік до проведення виборів, або ж їх треба закріпити в конституції чи в акті, що має більш високий рівень, ніж звичайний закон. Саме це і зроблено в нашій державі з ухваленням Виборчого кодексу України. Натомість європейське законодавство не надає пріоритету жодній виборчій системі.

Аналіз зарубіжних виборчих систем дає підстави стверджувати, що вибір і законодавче закріплення державою виборчої системи не слід ототожнювати ні з політичним устроєм, ні з історичними традиціями, ні з її розташуванням у тій чи іншій частині світу. Заради справедливості варто вказати, що в більшості європейських країн застосовується пропорційна виборча система хоча і з певними відмінностями. При цьому, як відзначили експерти Міжнародної фундації виборчих систем (IFES) в Україні, з-поміж 34-х європейських країн, в яких парламентські

вибори проводяться на основі пропорційної системи, лише в 12 країнах використовується пропорційна система із закритими списками, в той час як у решті держав на виборах застосовуються певні різновиди пропорційної виборчої системи з відкритими списками¹. Водночас, для прикладу, Німеччина, Польща, Чехія використовують змішану виборчу

систему. Натомість мажоритарна система виборів до парламенту серед розвинутих демократичних держав застосовується у Великій Британії, США, Франції та ін.

Більш докладно особливості виборчих систем окремих держав можна побачити на інфографіці, представленій на аналітичному порталі «Слово і Діло»:

Джерело інфографіки: Аналітичний портал «Слово і Діло»².

¹ Виборчі системи з відкритими списками: в пошуках оптимальної моделі для України. Міжнародна фундація виборчих систем (IFES) в Україні. URL: <https://ifesukraine.org/wp-content/uploads/2019/08/IFES-Ukraine-Kovryzhenko-et-al-Electoral-Systems-with-Open-Lists-May-2017.pdf>

² Особливості виборчої системи в Україні та інших країнах. Аналітичний портал «Слово і Діло». URL: <https://www.slovoidilo.ua/2019/05/08/infografika/polityka/yaki-vyborchi-systemy-diyut-ukrayini-ta-inshyx-krayinax>

У цілому зарубіжна практика парламентаризму не має якоїсь усталеної традиції чи переваги однієї із виборчих систем. У світі успішно функціонують як мажоритарні, так і змішані чи пропорційні виборчі системи, що насамперед істотно не впливає на ефективність роботи парламенту, зокрема його законодавчу діяльність.

Отже, аналіз зарубіжного досвіду парламентського представництва та практики застосування виборчих систем свідчить про відсутність якоїсь універсальної системи, яка б довела свої переваги перед іншими. Внесення змін до Конституції України щодо запровадження пропорційної системи виборів до Верховної Ради України є передусім реалізацією передвиборчих програм Президента України В. Зеленського

та політичної партії «Слуга народу», які декларували ухвалення пропорційної системи з відкритими списками. Однак відповідні обіцянки були обумовлені поступовим схилянням експертної та громадської думки щодо доцільності переходу на пропорційну систему парламентських виборів як притаманну європейській і національній правовій традиції. Тому варто відзначити, що пропорційна система виборів до Верховної Ради України, хоча і сприятиме політичній структуризації суспільства й поступовому формуванню партій ідеологічного, соціального тощо спрямування, замість нинішніх так званих «лідерських», водночас не усуває остаточно можливостей для зловживань і підкупу виборців, а також може послабити представництво в парламенті регіональних інтересів.

О. Кривецький, голов. ред. НЮБ НБУВ

Законопроект про «зłodіїв в законі»

Верховна Рада України прийняла у першому читанні законопроект № 2513 «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою», внесений до парламенту Президентом України В. Зеленським. Документ встановлює кримінальну відповідальність за участь у злочинних співтовариствах, їх «сходках», а також за статус «зłodія у законі». Зокрема, у законопроекті одним з основних пунктів є визначення поняття «зłodій у законі» та встановлення кримінальної відповідальності осіб, які дотримуються властивих злочинному середовищу традицій і правил поведінки, користуються авторитетом серед інших осіб, які здійснювали кримінальні правопорушення, керують, координують і/або організують діяльність злочинного співтовариства.

Так, законопроектом введено до Кримінального кодексу України нову статтю 255-1, за якої особа, що перебуває в статусі «зłodій у законі» карається позбавленням волі на строк від 7 до 10 років, а за створення

і керівництво злочинною групою може отримати термін ув'язнення від 7 до 12 років. А ось за замовлення злочину «зłodію у законі» законопроект встановлює відповідальність (ст. 255-2) у вигляді покарання строком від 3 до 10 років, у залежності від тяжкості наслідків. Також законопроект вводить до Кримінального кодексу України поняття «сходка», що визначено як «зустріч представників злочинних співтовариств з метою розробки планів і умов спільного вчинення злочинів, матеріального забезпечення злочинної діяльності», і за участь у якій особа карається позбавленням волі від 3 до 6 років. За словами голови департаменту стратегічних розслідувань Нацполіції А. Рубеля, з початку року в Україні вже затримали 15 «зłodіїв у законі». «Наразі 10 з них перебувають у пунктах утримання осіб без громадянства для встановлення їх повних анкетних даних. 90 % цих осіб – це громадяни з пострадянського простору – грузини, українці, росіяни, вірмени, які приїжджають до України з однією метою – керувати організованими злочинними групами», – каже він. А. Рубель

зазначив, що у правоохоронців зараз немає законних підстав для затримання «авторитетів» і тому закликає депутатів підтримати законопроект.

Проте генпрокурор Р. Рябошапка вважає реалізацію цього законопроекту проблематичною. «У кожному конкретному випадку встановлення статусу “зłodія у законі” буде ускладнено, а іноді і внеможливлено, – зауважує генпрокурор. – Вочевидь, коронація не протоколюється, а посвідчення зłodіям у законі злочинним світом не видаються». Також генпрокурор зазначає, що, виходячи з цього законопроекту, правові підстави для притягнення громадянина до відповідальності за перебування в статусі «зłodія у законі» існуватимуть постійно, доки, поки він носитиме цей титул. А це означає – щодня існуватиме «об’єктивна необхідність» внесення відомостей до єдиного реєстру досудових розслідувань про здійснення кримінального правопорушення. Тому, на думку керівника Генпрокуратури України, документ має бути доопрацьовано.

Цікаво, що у 2019 р. закон проти зłodіїв у законі було ухвалено і в Росії. Згідно КК РФ відтепер тільки за участь у зłodійському співтоваристві можна отримати термін позбавлення волі від семи до десяти років, а за «зайняття вищого положення у злочинній ієрархії» – в Росії передбачено позбавлення волі від 8 до 15 років і штраф до п’яти мільйонів рублів. Раніше такий саме закон було ухвалено і в Грузії. Тому зłodії, вважають фахівці юриспруденції, почали поступово мігрувати до України, як до «землі обітованої» з усіма наслідками, що звідси випливають, і питання про «зłodійський» закон знову набув своєї актуальності.

На думку фахівців, закон навряд чи буде прийнято, адже позиції зłodійських кланів серед депутатського корпусу та в поліції, як і раніше лишаються досить потужними. Проте той факт, що законопроект внесено президентом, збільшує вірогідність його проходження. «Якщо ухвалить закон, то усім зłodіям доведеться виїжджати з України, інакше вони сядуть у в’язницю надовго, – передбачає колишній заступник голови Нацполіції, нині

ректор Одеської академії МВС В. Аброськін. – Щоправда, деякі з них, все ж таки, залишаться у якості впливових “бізнесменів” і, як і раніше, зможуть впливати на кримінальну ситуацію в країні завдяки своїм зв’язкам у політиці та бізнесі».

Насамперед на переконання багатьох опитаних поліцейських, на вуличну злочинність ухвалення закону проти зłodіїв матиме слабкий вплив. Справа в тому, що у країні за роки війни накопичилася величезна кількість нелегальної зброї, а з фронту повертаються тисячі бійців, яким не завжди вдається влаштуватися на роботу, вони часто-густо ображаються на «неувагу» з боку держави, почуваючи себе зайвими у мирному житті, тому і поповнюють злочинні співтовариства та формування. «У разі ухвалення закону стає найбільш вірогідним повернення ситуації з “бригадами”, як у далекі 1990-і роки, тільки тепер вони складатимуться з колишніх бійців АТО та спортсменів з кримінальним досьє. А керувати ними будуть усе ті ж самі рецидивісти – карні злочинці, які пройшли загартування у в’язницях. Зłodії у законі скоріш за все поїдуть з країни, але через Інтернет, як і раніше, керуватимуть усіма українськими організованими злочинними групами (ОЗГ), надсилаючи свої інструкції до СІЗО або в’язниць телефоном чи СМС-повідомленнями за своїм підписом. Тому різкого зменшення рівня злочинності чекати не варто», – прогнозує один із співробітників кримінального розшуку В. Кононенко. Також юристи не виключають що, внаслідок прийняття закону, може статися глобальний перерозподіл потоків на кримінальному ринку на користь силовиків і політиків, адже, за неофіційним визначенням, це – паралельна державній вертикаль влади і контролю за бізнесом, тому, природньо, держава зацікавлена якщо не в повному усуненні, то в деякому послабленні такого конкурента.

До речі, у Грузії та Росії після ухвалення аналогічних законів проти зłodіїв практикується цікава процедура – затриманого «для перевірки документів» або для «профілактики» примушують підтвердити свій титул «зłodія» на відео. Якщо людина підтверджує те, що

він дійсно є злодієм, то йому оголошується підозра відповідно до букви закону і тільки за це визнання «злодієві» світить тривалий термін в'язниці. Відмовитися від того, що він «злодій у законі», за злочинними «поняттями» (неписаними законами злочинців), не має права жоден злодій. У разі його заяви перед поліцією, що він не є «злодієм у законі», або якщо він починає вертатися дзигною та викручуватися, це означає, що злодій не гідний свого статусу і цим сам себе позбавляє злодійської корони. Крім того, звернення до суду – це теж грубе порушення давніх злодійських традицій, за яке ще десять років тому злодія у законі могли позбавити титулу, адже йому заборонено будь-яким чином співпрацювати і вести переговори з владою, не кажучи вже про звернення з позовами до судів.

«Цей законопроект в Україні потрібен, але його треба буде відпрацювати на практиці – оперативним шляхом фіксувати усі накази, які віддає злодій у законі, збирати докази, тоді й почнуться розслідування і злочинців зі статусом відправлятимуть за ґрати», – зазначає колишній співробітник грузинської поліції К. Мчедлишвілі, який очолював боротьбу з кримінальними авторитетами у Грузії.

Утім, в Україні ухвалення закону проти злодіїв дійсно може порушити старі злодійські традиції – коли багато лідерів злочинних угруповань для більшого авторитету в кримінальних колах щосили намагалися отримати титул «злодія у законі». Річ у тому, що кримінальні клани наразі мають солідні, міцні зв'язки з політиками, чиновниками та силовиками, а також підтримку впливових українських олігархів, тому йти з «жирного» кримінального бізнесу, давно переплетеного корупційними зв'язками з поважними державними особами, українські лідери ОЗГ не побажають.

Як повідомив один із співробітників пенітенціарної служби України, насправді в'язниця є досить «доходним» місцем. Одна звичайна «зона ув'язнення» може приносити в місяць «наглядачеві» від 200 до 300 тис. грн на місяць, доля з яких обов'язково передається злодієві у законі, який контролює місця позбавлення волі в певному регіоні.

У Кримінальному кодексі, здавалося б, багато статей, які визначають відповідальність за злочини, але до «злодіїв у законі» їх не застосовували, адже вони нічого недозволеного самі не роблять, а лише курують злочинний світ, тому що мають тут фінансові потоки, нерухомість, авторитет і, головне, – вплив на тіньову, а також легальну економіку, корупційні схеми в місцевій і державній владі. «Кримінальні зв'язки глибоко інтегровані в політику, – каже депутат Верховної Ради України VIII скликання В. Карпунцов. – З цієї причини у 2016 р. Рада не змогла проголосувати за ухвалення схожого закону». Нинішній законопроект, вважає юрист, ВРУ прийме завдяки монобільшості, а ось забезпечити інструменти виконання закону набагато складніше. Проте президентський проект істотно відрізняється від попередньої законодавчої ініціативи – він передбачає покарання і для тих, хто співпрацює із злодіями у законі, а отже дає можливість їх ізолювати від процесів у кримінальному світі.

Якщо до Кримінального кодексу України введуть статтю про «злодіїв у законі» і поліція дотримуватиметься всіх умов під час документування визнання, процесуально можна буде ухвалити вирок, вважають юристи, але є і свої підводні камені, які можуть звести усі зусилля нанівець. «Забракувати статтю може Конституційний суд, – вважає адвокат О. Сирота. – Адже “злодій у законі” – це людина, яка вже відбула термін за злочини, тобто спокутувала перед законом провину, а карати за одну тільки “назву” і міфічну “корону” – суперечить нормам щодо прав людини!».

«Злодії у законі мають монопольне право на злочинну діяльність у своїх зонах впливу на певній території та в певних галузях. Від законника до безпосереднього виконавця в цій злочинній ієрархії стоїть дуже багато фігур, і розкрити увесь цей ланцюжок, бездоганно задокументувавши для слідства, дуже важко, – відзначає адвокат О. Вінківський. – Тим більш, після прийняття у 2012 р. нового Кримінально-процесуального кодексу, для адвоката з'явилася купа хитрощів, аби визнати звинувачення незаконним, навіть якщо усі докази зібрано».

«Подібний закон вже давно потрібен Україні, проте терміни ув'язнення треба збільшити, – таку думку висловив колишній співробітник Головного управління з боротьби з організованою злочинністю і корупцією МВС А. Фесун. – Злодії у законі впливають на економічні та політичні процеси в країні, тому має бути і відповідна жорсткість покарання». На жаль, додає фахівець, «Кримінальний кодекс містить розширені поняття злочинів, а особи з таким впливом користуються цим, аби unikнути покарання, тому у законопроект слід внести поправку, яка заборонятиме злодіям у законі вносити заставу».

Звичайно, закон про «злодіїв у законі» на часі, але чи стане він «панацеєю» для української правоохоронної системи – наразі невідомо. Безумовно, до злочинців такої категорії необхідно застосовувати покарання, проте не за носіння цього титулу, а за злочинну діяльність на території нашої держави: організацію злочинів, керівництво кримінальним

співтовариством тощо. Тому Україна повинна ухвалити такий закон, який буде властивий саме нашому правовому середовищу. І лише після ухвалення і початку дії закону, що вводитиме у країні покарання для коронованих злодіїв, можна буде говорити про його ефективність у подоланні такого ганебного явища в нашому суспільстві (*Статтю підготовлено з використанням інформації таких джерел: веб-сайт Delo.ua (<https://delo.ua/economyandpoliticsinukraine/ukraina-budet-sazhat-vorov-v-zakone-za-sam-sta-362326/>); веб-сайт «24 канал» (https://24tv.ua/ru/vory_v_zakone_kak_borolis_s_kriminalom_v_mire_i_chno_predlagajut_ukraincam_n1274468/); веб-сайт Newsone (<https://newsone.ua/opinions/abroskin-vory-v-zakone-pronikli-vo-vse-sfery-nashej-zhizni.html>); веб-сайт Lb.ua (https://lb.ua/news/2020/02/04/448996_rada_otpravila_dorabotku.html); веб-сайт «Українська правда» (<https://www.pravda.com.ua/news/2019/12/3/7233701/>).*)

УКРАЇНА У ФОКУСІ ІНОЗЕМНИХ ЗМІ

(1–31 січня 2020 р.)

Підготовка і виконання проекту:

А. Берегельський, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ
Т. Полтавець, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Моніторинг інформаційного поля за темою «Україна у фокусі іноземних ЗМІ» за період з 1 по 31 січня 2020 р. дозволив виявити та проаналізувати 926 повідомлень. Загалом подано інформацію з 56 сайтів іноземних ЗМІ (Європа – 38, США – 11, Канада – 3, Японія – 2, Китай – 1).. Загальна кількість відібраних для аналізу матеріалів за даний період складає 419 повідомлень, опублікованих російськими ЗМІ та 507 – західними ЗМІ, що у відсотковому відношенні становить 43 % та 57 % відповідно.

Аналіз інформаційного поля продемонстрував, що тематика публікацій західних та російських ЗМІ суттєво відрізняється. Так, для західних

медіа залишається актуальним обговорення української тематики в контексті імпічменту Д. Трампа. Нагадаємо, що розслідування про можливість імпічменту Д. Трампа розпочалося ще у вересні 2019 р. у зв'язку з підозрами у спробах президента Д. Трампа тиснути на українську владу для отримання інформації, що її можна було б використати як компрометуючу в ході кампанії (про нові факти та перебіг подій див., наприклад, у статті, опублікованій на сторінках INDEPENDENT від 02.01.2020: Trump impeachment: Unredacted emails reveal order to withhold Ukraine aid came directly from president, report says (Імпічмент Трампа: Нереконструовані електронні листи виявляють наказ про відмову

від надання допомоги Україні безпосередньо від президента), або матеріалу SNN від 21.01.2020: Trump's team thought Ukraine was an easy mark. It was a bad miscalculation (Команда Трампа вважала, що Україна – це легка здобич. Це був поганий прорахунок).

Значну частину інформаційного наповнення української тематики у січні становила тема авіакатастрофи у Ірані: 8 січня під Тегераном був збитий український літак МАУ, загинуло 176 осіб, які перебували на борту. Дану трагедію активно описували західні ЗМІ: висловлювали співчуття та підтримку, досить детально інформували про факти та слідство. Водночас тематика мала виразну політичну складову: трагедія як кризова ситуація стала першим серйозним випробовуванням (як політичним, так і організаційним та інформаційним) для нової української влади та виявила за висновком низки оглядачів її реальні проблеми передусім низьку здатність приймати швидкі і чіткі рішення в екстремальних ситуаціях, а також брак професійності і компетентності силового блоку. За відсутності змістовних якісних підходів не спрацював і головний козир влади – комунікаційні можливості. Розлогіше про це у статті Рейс PS752: Сім запитань до української влади опублікованої на сторінках «Українського слова» від 17.01.2020.

У даний досліджуваний період в інфопросторі збільшилась кількість повідомлень, що стосувалася діяльності влади, безпосередньо, Президента В. Зеленського. Так, прогнози та припущення висловлювали журналіст Atlantic Council у статті Zelenskyu's vision for Ukrainian national identity (Бачення Зеленського щодо української національної ідентичності) опублікованої на сторінках від 15.01.2020 та координатор міжнародної експертної групи «Європейський діалог» в Україні Г. Чижев у статті Экзамен для Зеленского: что ждет Украину в 2020 году (Іспит для Зеленського: що чекає Україну у 2020 році) опублікованої на сторінках «РБК daily» від 03.01.2020.

Таємна поїздка В. Зеленського до Оману та спроби Офісу Президента приховати обставини, мету і статус його поїздки сколихнули не тільки український, а й зарубіжний медіа-простір.

Західні мас-медіа активно обговорювали дану проблему.

Досить активно висвітлювалися також поїздки В. Зеленського на Всесвітній економічний форум у Довосі та Всесвітній форум пам'яті жертв Голокосту, що проходив в Єрусалимі.

Досить скандальною як в Україні, так і за її межами виявилася ситуація із зливом у мережу так званих «плівок Гончарука»: за припущеннями, на записах лунають голоси українських урядовців і висловлюються образливі характеристики на адресу керівника держави. Детальніший аналіз у статті Скандал з відставкою Гончарука: наскільки реальна загроза урядової кризи, опублікованої на сторінках Deutsche Welle від 17.01.2020 або Ukraine's Leading Duo Make Show of Unity to Defuse Leak Scandal (Провідний дует України зробить шоу єдності, щоб зменшити скандал із витоком) на сторінках Bloomberg від 17.01.2020.

Утім, мали місце і позитивні оцінки діяльності уряду, див., наприклад, матеріал Deutsche Welle Німецький експерт про уряд Гончарука: Економіка розвивається правильно від 17.01.2020.

Проблеми газотранспортного сполучення, а саме, «Турецького потоку» та «Північного потоку-2» не менше цікавили західні медіа. Передусім обговорювалися комерційні поставки газу по газопроводу «Турецький потік» з Росії до Туреччини через Чорне море, які розпочалися 1 січня 2020 р. У зв'язку з цим прогнозується зниження транзиту газу через Україну. Також у інфопросторі висвітлювали підписання «Нафтогазом» і «Газпром» актів про відкликання вимоги щодо заарештованих активів через відмову російської компанії сплачувати борг за рішенням Стокгольмського арбітражу (на переговорах про транзит газу, які пройшли у Мінську, Росія погодилася виплатити Україні 3 мільярди доларів боргу за рішеннями арбітражу).

Для російського інформаційного простору головною темою січня стала заява Президента України В. Зеленського щодо того, що СРСР разом із нацистською Німеччиною несе відповідальність за початок Другої світової війни. Це викликало активне обговорення та

критику як серед російських політиків, так і в національних мас-медіа Росії. Також часто обговорювали тему націоналістів в Україні, зокрема, 101-у річницю Акту Злуки УНР і ЗУНР. Доречі, питання політики національної пам'яті в Україні досить часто висвітлюють російські медіа.

Російські медіа, так само як і західні, активно обговорювали авіакатастрофу українського літака Ірані, здебільшого це інформаційні повідомлення, які констатують факт трагедії.

Проблема російсько-української неоголошеної війни залишається актуальною і часто обговорюваними російськими ЗМІ. У досліджуваній період, журналісти та експерти акцентували увагу на врегулюванні конфлікту: описували неефективність Мінських угод та можливі альтернативи для них; інформували про переговори на вищому рівні в двох форматах – з Україною і без України (в т. ч. і телефонні). Російські медіа «розганяли» інформацію щодо неієвості «Формули Штайнмаєра», з їх публікацій зрозуміло, що ані розведення військ, ані вибори на окупованих територіях не зможуть вирішити проблему миру на Донбасі. В інформаційному просторі Росії поширюється публікації щодо «замороження конфлікту на Сході України. Українська армія, гуманітарна та військова допомога періодично описувалися в публікаціях мас-медіа Росії. Цікавий аналітичний матеріал про українську армію опубліковано на сторінках «Военного обозрения» 21.01.2020 Как расценивают украинскую армию: полевой эксперимент НАТО (Як розцінюють українську армію: польовий експеримент НАТО).

Російськими медіа скандал з О. Гончаруком та діяльність В. Зеленського представлені як чергова політична криза в Україні. У повідомленнях про В. Зеленського часто використовувалися висловлювання про те, що дії президента ведуть до зниження його рейтингів.

Газотранспортні проблеми, транзит газу до Європи через Україну, санкції проти «Північного потоку-2» та домовленості між «Нафтогазом» і «Газпромом» досить часто описували російські ЗМІ. Експерти вважають, що ведення в дію нового газопроводу «Турецький потік» є виключно політичним проектом без економічного сенсу.

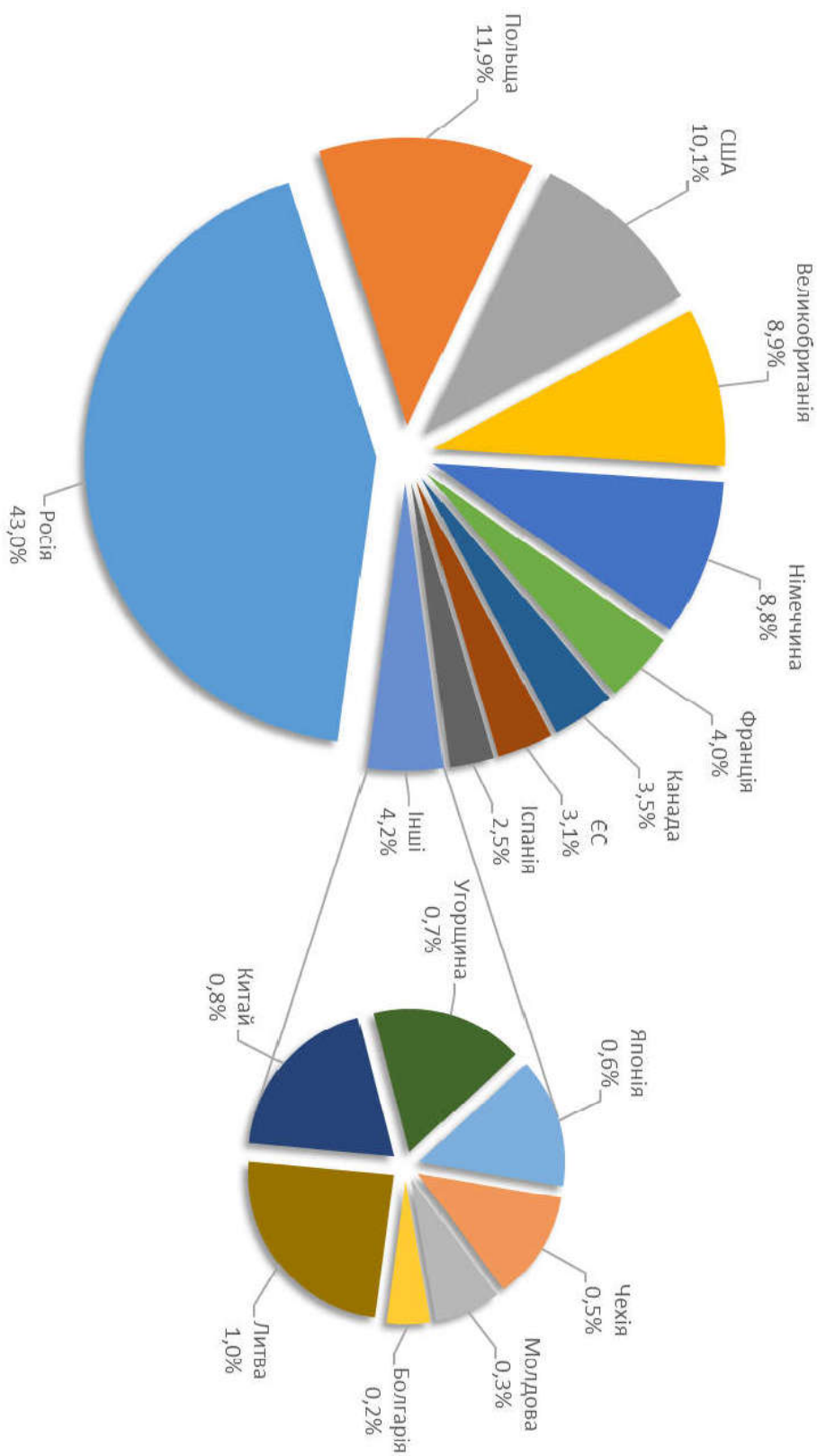
Політичний оглядач «Коммерсант FM» Д. Дріз поділяє думки про те, що проект несе в собі великі ризики для Росії. Розлогіше про це у статті «Турецький потік» нельзя назвати большой победой»: Дмитрий Дризе – о значении запуска газопровода для России («Турецький потік» не можна назвати великою перемогою» Дмитро Дріз – про значення запуску газопроводу для Росії) від 09.01.2020. Введення санкцій проти «Північного потоку-2», створили нову ситуацію в Європі: Москва все ще намагається створити вісь Москва – Берлін проти санкцій тиску США, констатується у статті «Северный поток 2»: санкции США и компромисс России («Північний потік 2»: санкції США і компроміс Росії) опублікованої на сторінках «Военного обозрения» від 03.01.2020.

Загалом, інформація, подана іноземними ЗМІ та досліджена нами, має різний контекст (оціночне наповнення): передусім можна констатувати абсолютне переважання нейтрально забарвлених повідомлень, що містять констатацію фактів чи виклад думок, та повідомлень негативної тональності, публікацій з балансом думок, тобто з представленими позиціями усіх сторін суперечливого питання, конфлікту виявлено значно менше, а компліментарних – мінімум. Більш конкретнішу картину контексту повідомлень можна побачити на діаграмах 3; 4.

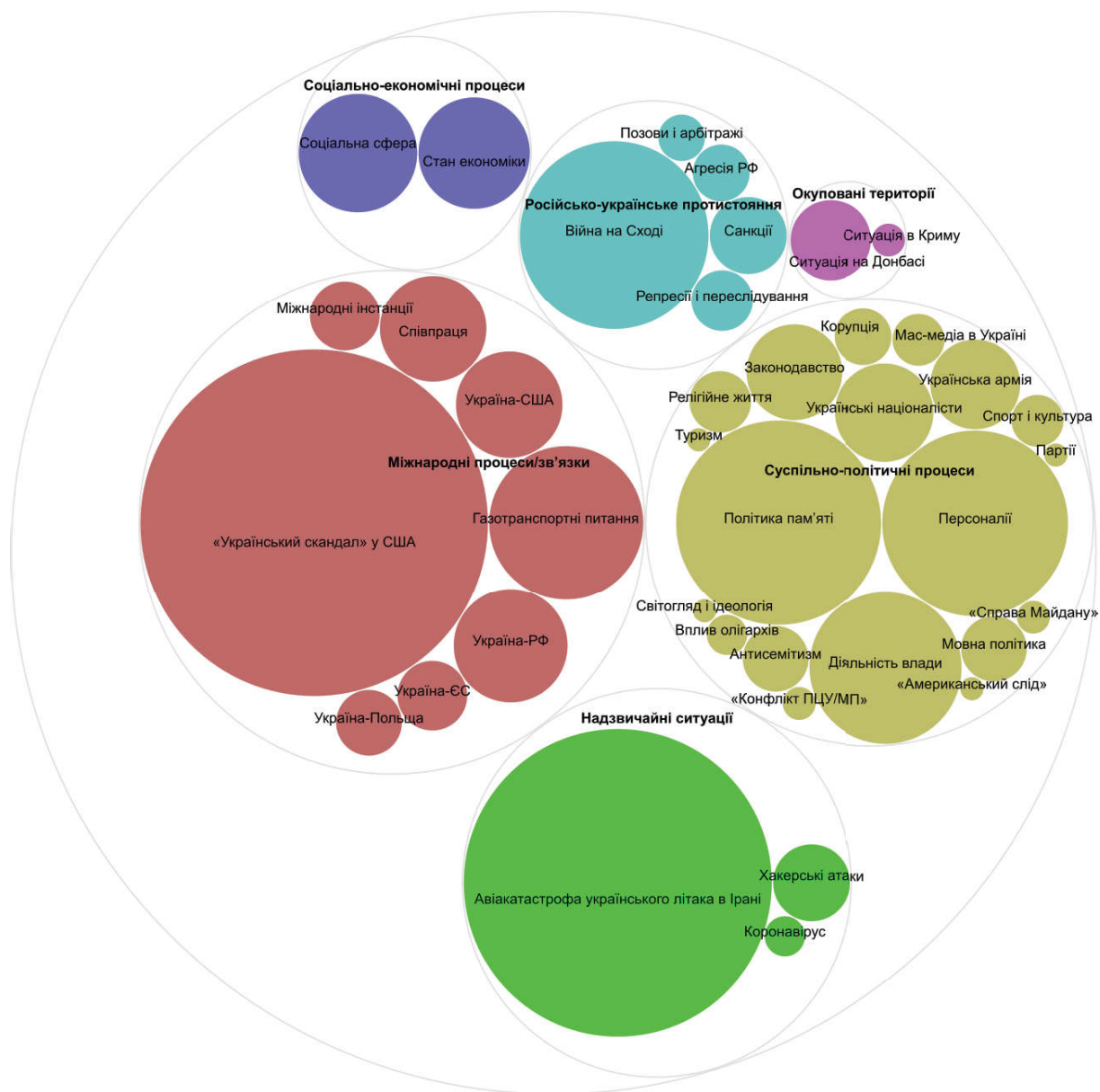
Аналізовані публікації про Україну мають інформативну тональність; дуже часто прослідковується у інфопросторі Росії присутність української тематики практично «у фоновому режимі», як правило інформація, що подається російськими ЗМІ була скопійована з новинних українських сайтів. Такі новинні повідомлення, що констатують факти і не несуть оціночних суджень російських коментаторів, представлені як «нейтральні». Докладніше див. Діаграма 5

Найбільш обговорювані іноземними ЗМІ проблеми, у повному обсязі розкривають тематичні теги, на діаграмах 9–10 показано піки їх згадувань. Найбільш згадувані тематичні теги та їх підтеги в західних та російських медіа зображені на діаграмах 11–12. Розгалужена ієрархія головних тегів за підтегам відображена на діаграмі 13.

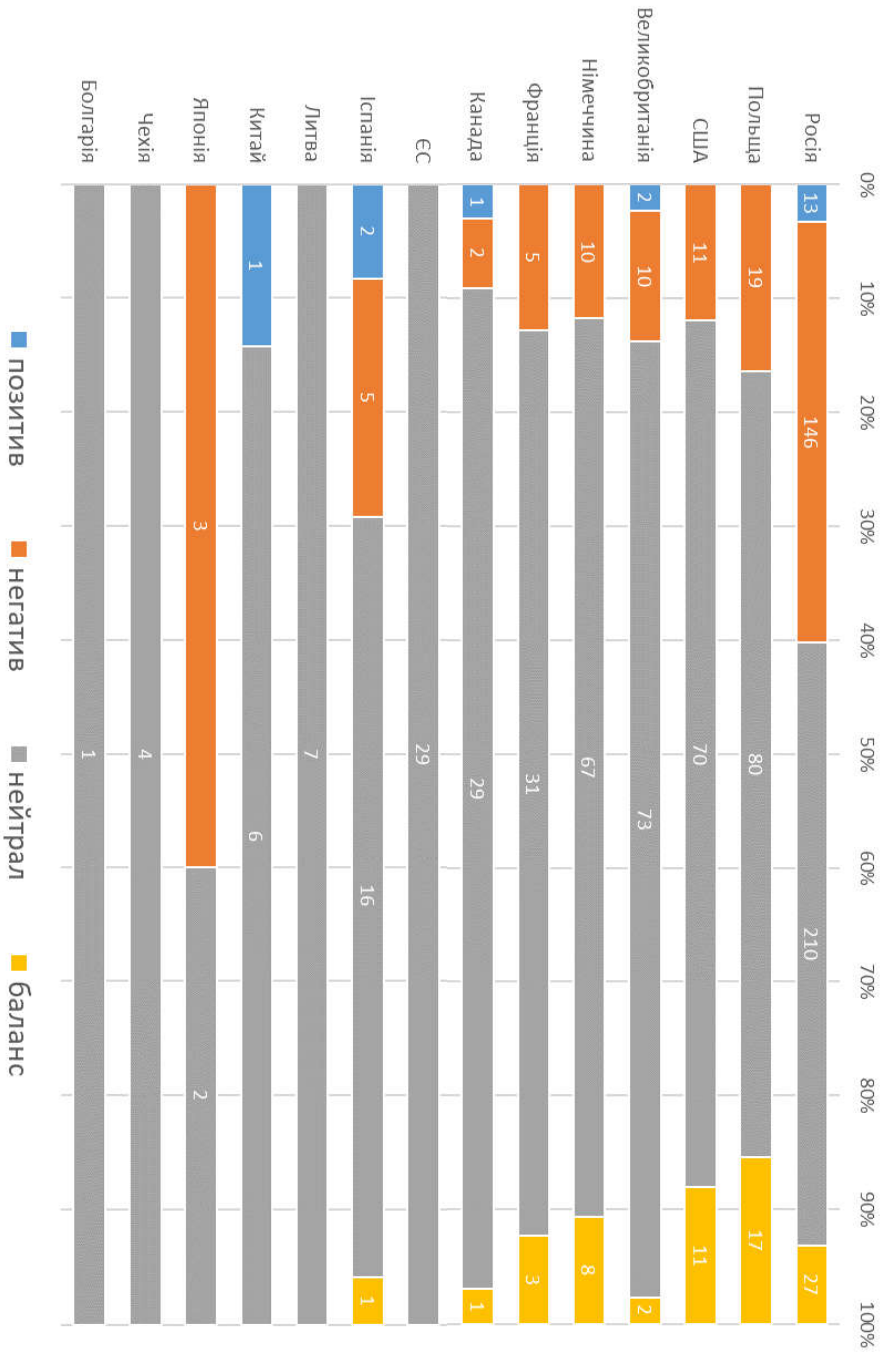
Діаграма 1. Співвідношення публікацій за країнами

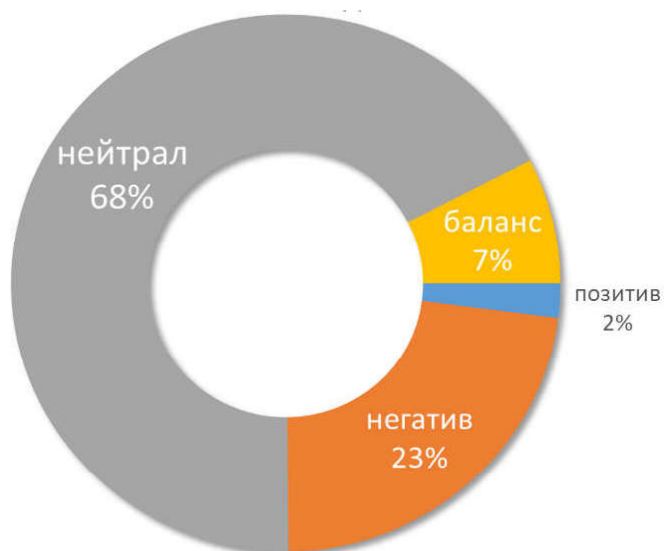
Діаграма 2. Загальна ієрархія тематичних тегів за групою

Діаграма 3. Контекст повідомлень за країнами світу

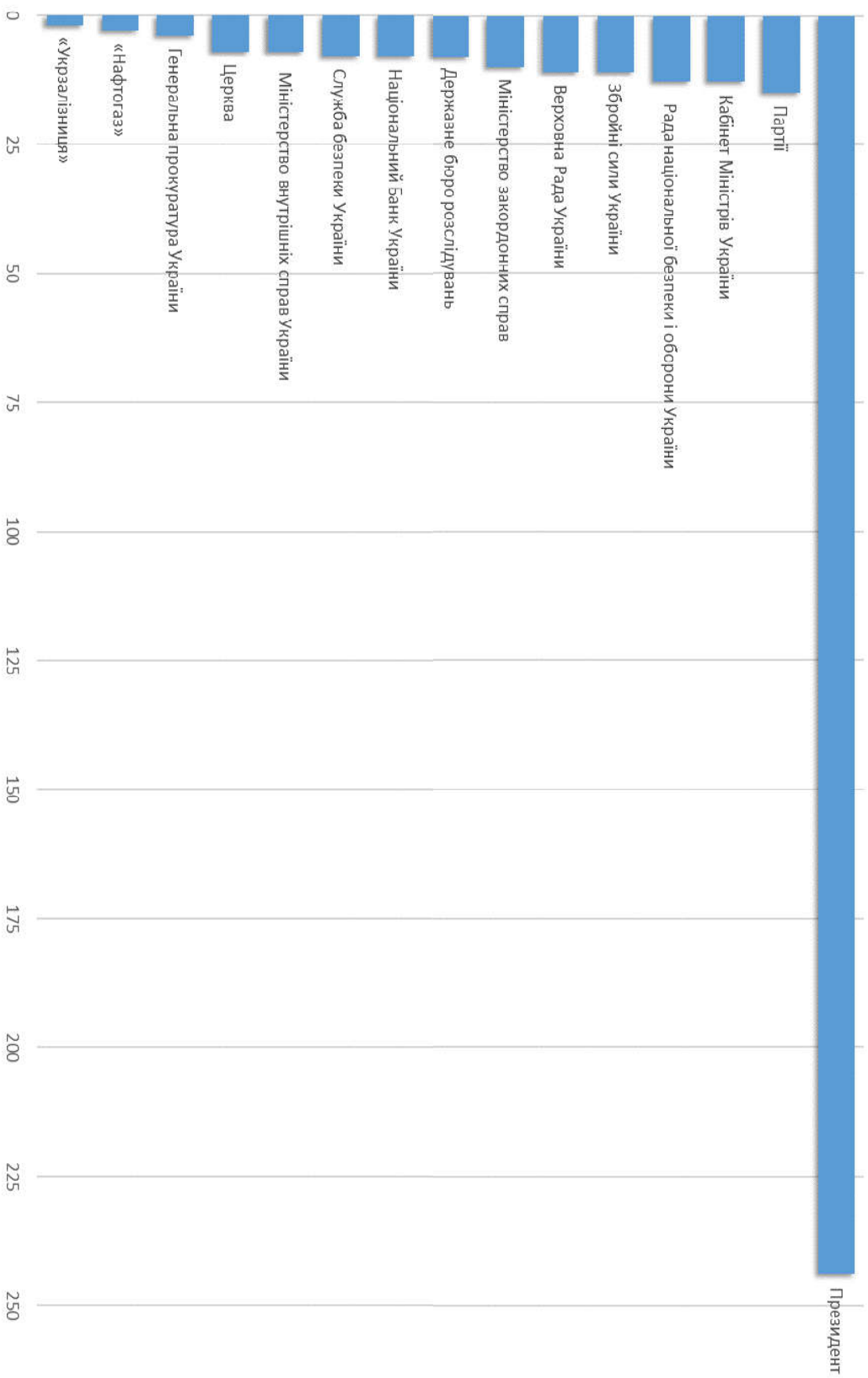
Діаграма 4. Контекст повідомлень

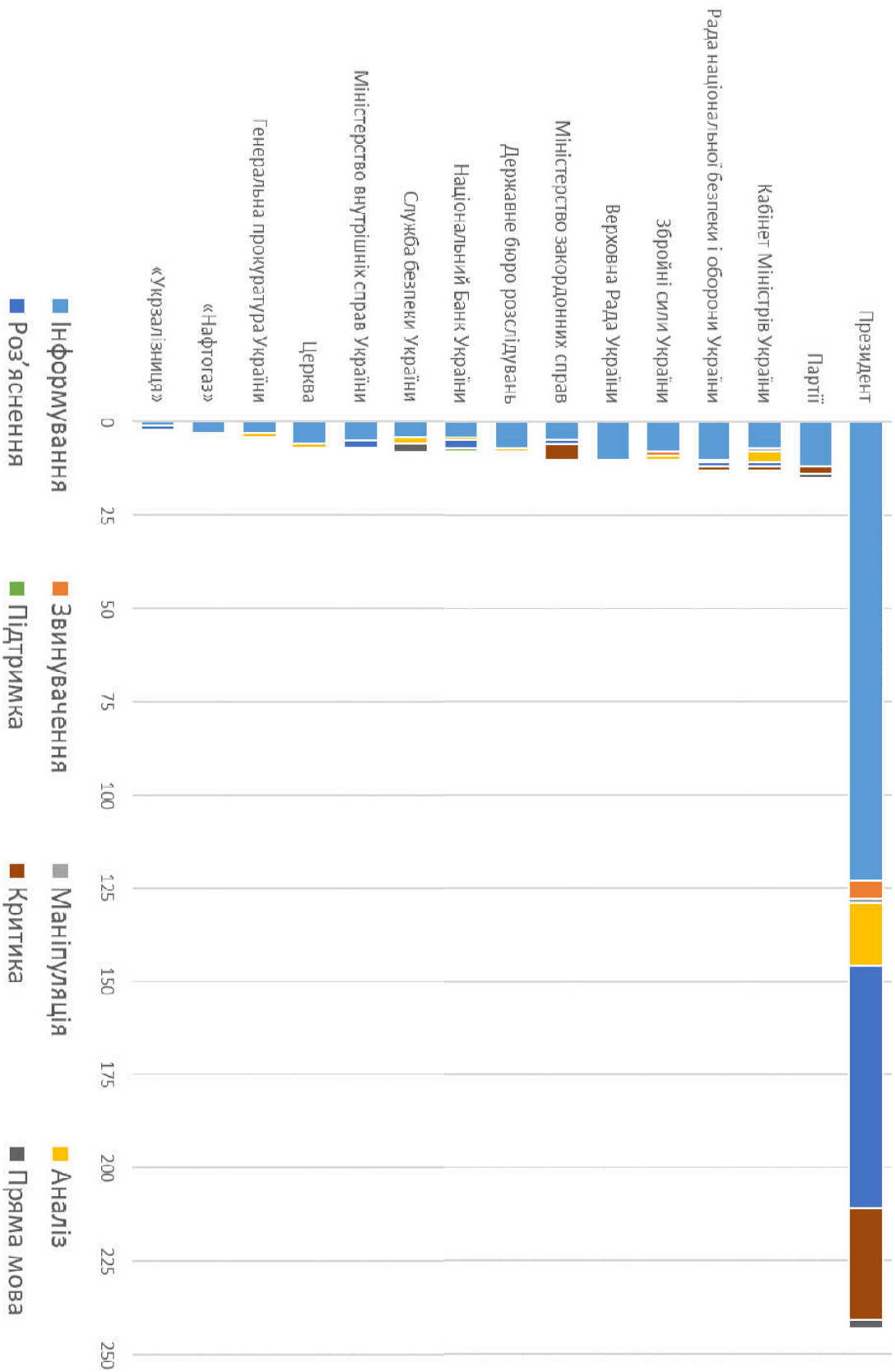
Діаграма 5. Іntenції (мета публікацій)

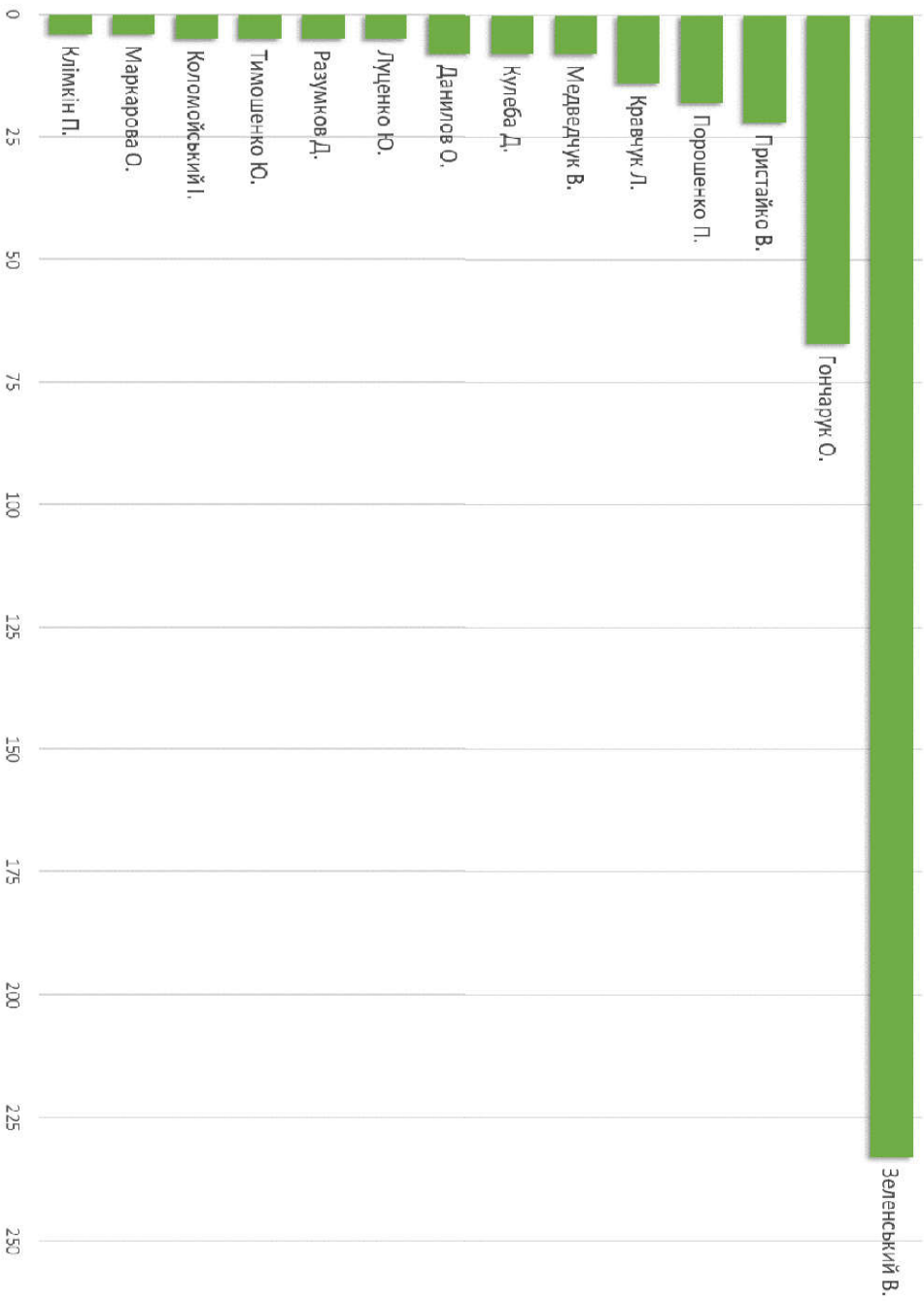
Діаграма 6. Соціальні інститути

Діаграма 7. Інтенція (мета) повідомлень за соціальними інститутами

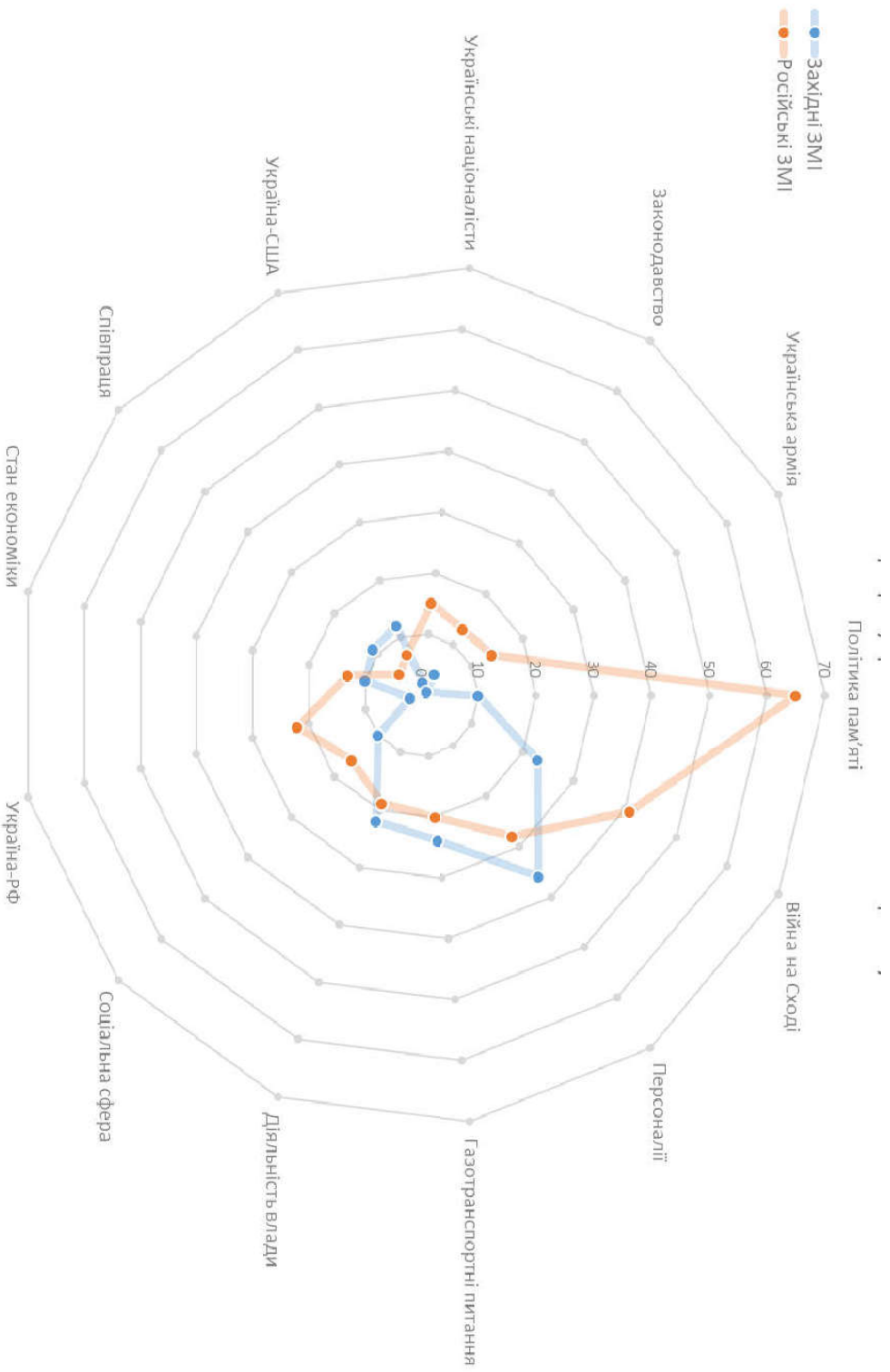
Діаграма 8. Персоналії

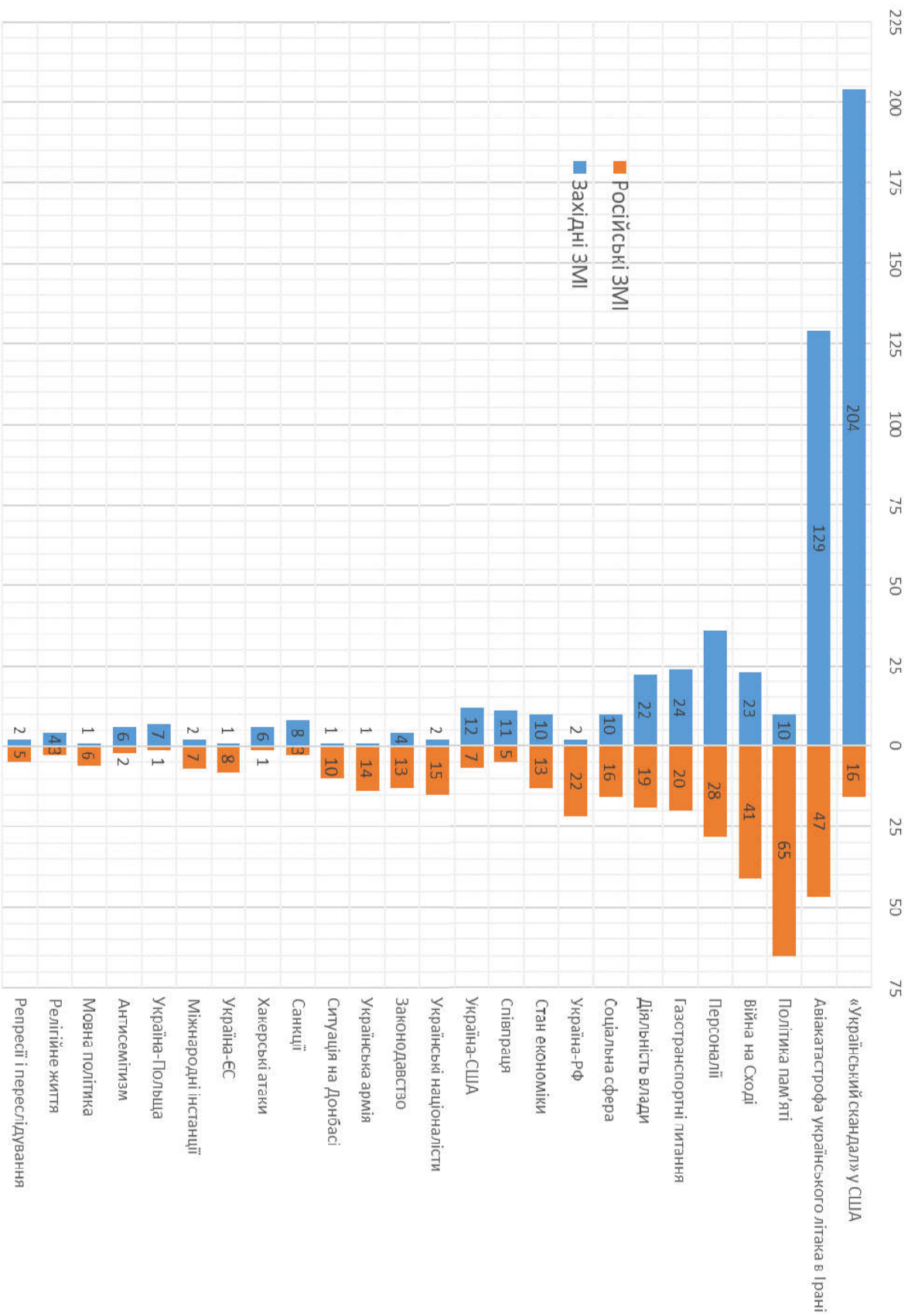
Діаграма 9. Найбільш згадувані тематичні теги в російських та західних ЗМІ

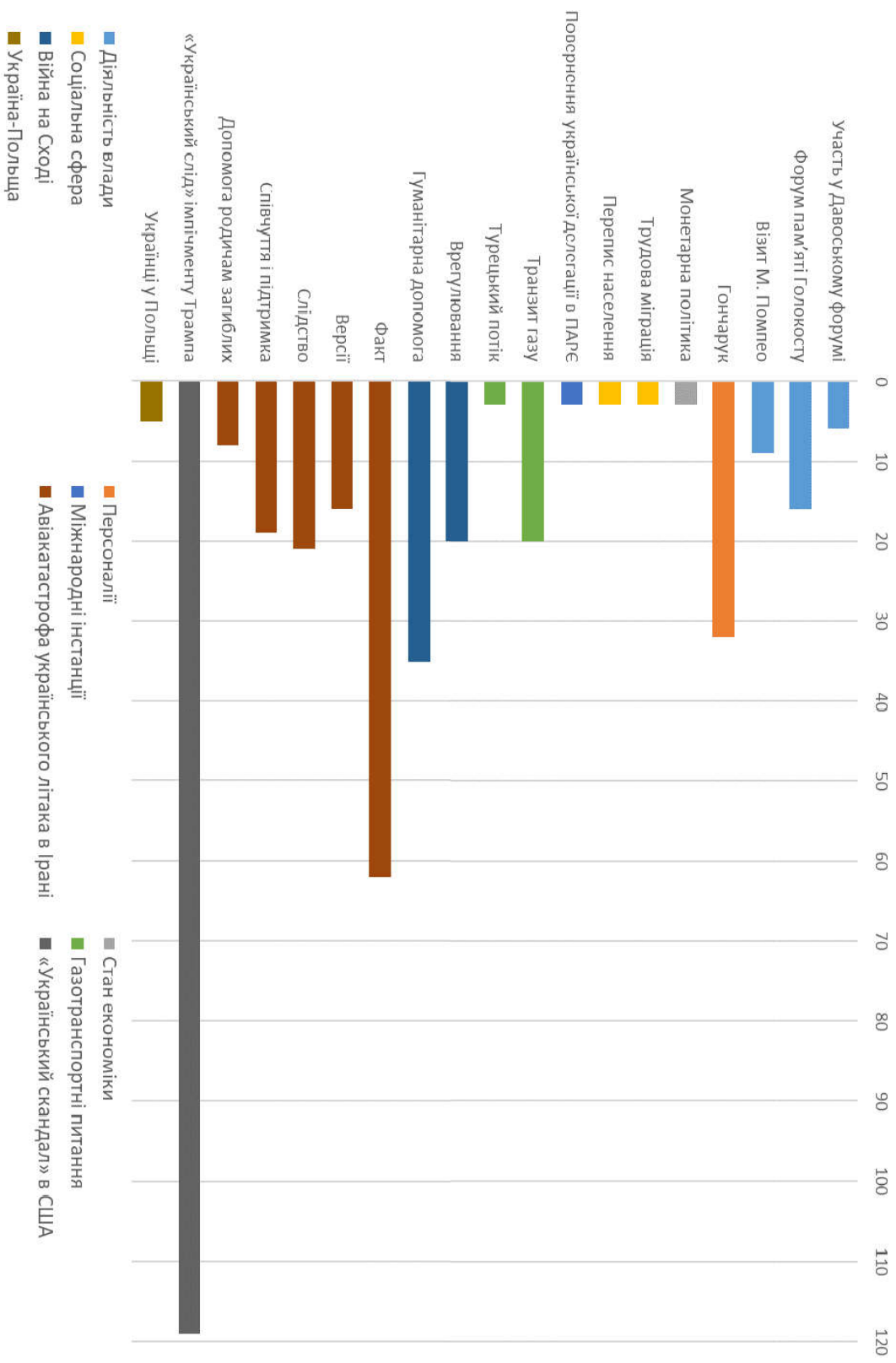
Діаграма 10. Масштабовані показники тегів, що не мають високих значень

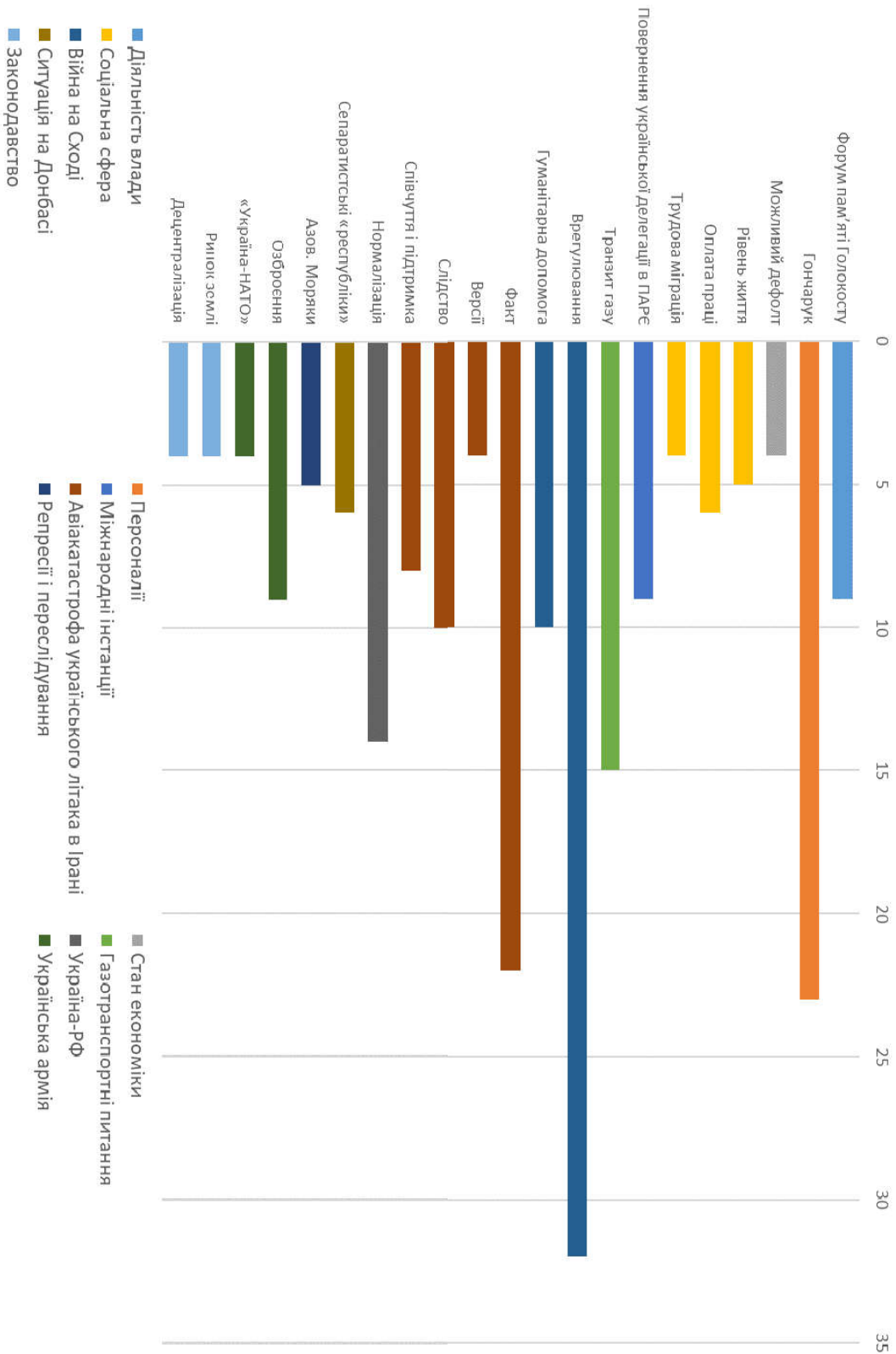
Діаграма 11. Найбільш згадувані тематичні теги в російських та західних ЗМІ

Діаграма 12. Найбільш згадувані тематичні теми та їх підтеми в західних ЗМІ

Діаграма 13. Розгалужена ієрархія головних темів по підтегам

Економічні ризики та прогнози

Моніторинг законодавства

Податки та збори

Податок на додану вартість

ІПК ДПС від 27.01.2020

№ 311/6/99-00-07-03-02-06/ІПК

Платник просив ДПС роз'яснити, як обкласти ПДВ операції по виплаті постачальником покупцю бонусу у визначеному розмірі за досягнення покупцем певного обсягу закупівель товару. Однак при цьому платник пояснив, що договором передбачена формула, за якою постачальником визначається ціна продажу такого товару, згідно з якою бонус, нарахований покупцю, не підлягає виплаті, а враховується при розрахунку ціни постачання такого товару (фактично зменшує таку ціну).

ДПС в ІПК вказала, що при виплаті продавцем торгівельному підприємству – покупцю винагороди (бонусу) у зв'язку з досягненням ним певних обсягів закупівлі товарів, об'єктом оподаткування ПДВ є маркетингові послуги, які надаються покупцем, а мотиваційні та стимулюючі виплати насамперед є компенсацією вартості таких послуг. У покупця при отриманні таких мотиваційних виплат (бонусів) виникають податкові зобов'язання з ПДВ на суму таких отриманих мотиваційних виплат (бонусів).

ІПК ДПС від 21.01.2020

№ 218/6/99-00-07-03-02-06/ІПК

ДПС роз'яснила, що при здійсненні дистриб'ютором операцій зі списання імпортованих ТМЦ у зв'язку із закінченням строку їх реалізації (споживання), дистриб'ютор повинен не пізніше останнього дня звітного періоду, в якому відбувається їх списання, здійснити нарахування ПЗ з ПДВ, передбачених п. 198.5 ст. 198 ПКУ, виходячи з бази оподаткування, визначеної відповідно до п. 189.1 ст. 189 ПКУ (в розглянутій у зверненні ситуації, виходячи з митної вартості таких ТМЦ).

Податок на прибуток

ІПК ДПС від 12.02.2020

№ 564/6/99-00-07-02-02-06/ІПК

У разі списання дебіторської заборгованості, стосовно якої не створено резерву сумнівних боргів, фінансовий результат до оподаткування підлягає збільшенню на суму списаної заборгованості.

ІПК ДПС від 11.02.2020

№ 535/6/99-00-07-02-02-06/ІПК

Наявність у договорі добровільного медичного страхування умови, за якою передбачено страхову виплату безпосередньо страхувальнику або його довіреній особі (а не медичному закладу), призводить до порушення вимог встановлених ПКУ до договорів добровільного медичного страхування.

У такому випадку, якщо платник податку на прибуток – страхувальник визнав у бухгалтерському обліку витрати по такому договору, він повинен збільшити фінансовий результат до оподаткування на суму страхових платежів за таким договором та на суму пені у розмірі 120 % від облікової ставки НБУ, що діяла на кінець звітного періоду.

Галузі та сфери діяльності

Фінансові послуги

Постанова НБУ від 11.02.2020 № 18

НБУ дав фінансовим установам додатковий час на адаптацію до нових вимог щодо розкриття інформації про послуги на веб-сайтах та в рекламі. Вимоги до банків запрацюють, починаючи з 2 червня 2020 р.

Упродовж лютого–травня 2020 р. НБУ разом із банками проведуть спільну роботу та відпрацюють вимоги, аби з червня споживачі могли легко отримувати від фінансових установ вичерпну, прозору та зрозумілу інформацію про банківські послуги.

Головна зміна, яка має відбутися на веб-сайтах і в рекламі банків: має з'явитися достовірна, правдива, актуальна та достатня за обсягом інформація про послуги, їхню повну вартість для споживача, умови отримання та ризики.

Профільний підрозділ Нацбанку – Управління захисту споживачів фінансових послуг – з 2 червня 2020 р. почне здійснювати щоденний моніторинг веб-сайтів і реклами банків та контролювати дотримання вимог до розкриття інформації.

Постанова НБУ від 06.02.2020 № 16

Нацбанк розширив можливості іноземних банків щодо купівлі-продажу іноземної валюти за гривні. Іноземні банки зможуть вільно здійснювати розрахунки в гривнях з іншими іноземними банками за операціями з купівлі-продажу іноземної валюти відповідно до договорів, укладених за межами України, з використанням своїх кореспондентських рахунків в українських банках.

Тому відтепер іноземні банки матимуть можливість не тільки укладати договори з купівлі-продажу іноземної валюти за гривню з будь-якими українськими банками (незалежно від того, в якому банку відкритий гривневий кореспондентський рахунок), а й проводити такі операції між собою, здійснюючи розрахунок через кореспондентські рахунки в українських банках.

Публічні закупівлі

Постанова ВС від 11.02.2020
у справі №826/1459/17

Закон обмежує умови щодо торговельної марки, фірми, патенту, конструкції або типу предмета закупівлі, джерело його походження або виробника, проте не забороняє визначати в технічній специфікації тендерної документації технології (способу) виготовлення предмета закупівлі. Таким чином, замовник має право вибору технології виготовлення продукції, яка є предметом закупівлі, та не обмежений у можливості встановлювати вимоги, які спрямовані

на забезпечення задоволення його потреб у продукції з відповідними технічними характеристиками.

АПК

Повідомлення Мінекономіки

У парламенті 10.02.2020 зареєстровано законопроект № 3047 «Про Фонд часткового гарантування кредитів у сільському господарстві».

Проектом закону визначаються особливості створення та діяльності Фонду часткового гарантування кредитів у сільському господарстві з метою підтримки малих та середніх суб'єктів підприємництва, що здійснюють первинне виробництво сільськогосподарської продукції, шляхом гарантування виконання зобов'язань таких суб'єктів за кредитними договорами з метою створення умов для стабільного функціонування ринку землі та сільського господарства в Україні.

Новини Урядового порталу

Відтепер українці мають можливість перевірити справжність продукту та дійсність маркування «органічна продукція». Зробити це можна буде з телефону чи комп'ютера.

Відповідне рішення уряд прийняв на засіданні 12.02.2020.

Споживачі натуральної продукції отримають розширену достовірну інформацію про продукти, а саме:

- виробників органічної продукції;
- органи сертифікації, які мають право на проведення сертифікації органічного виробництва;
- наявності органічного насіння і садивного матеріалу.

Усі створені реєстри для впровадження ринку органічного виробництва (Державний реєстр операторів, що здійснюють виробництво продукції, Державний реєстр органів сертифікації у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції, Державний реєстр органічного насіння і садивного матеріалу) будуть у вільному доступі. Відповідно цими базами даних зможуть користуватись

усі учасники ринку для здійснення своєї господарської діяльності.

Об'єкти правовідносин *Нерухомість*

Індивідуальна податкова консультація ГУ ДПС у Чернівецькій області від 03.02.2020 № 428/ПК/24-13-04-03

Сплачувати до Держказначейства грошове зобов'язання з податку на нерухоме майно повинен безпосередньо власник такого майна, а не орендар. Адже орендар не відповідає ознакам платника податку на нерухоме майно, визначеним пп. 266.1.1 ПКУ. При цьому сума платежів, яка згідно з договором оренди відшкодовується орендарем, включається до доходу юридичної особи – платника єдиного податку третьої групи (орендодавця).

Повідомлення ДАБІ від 13.02.2020

Керівникам терорганів ДАБІ надано окреме доручення щодо усунення практики необґрунтованих відмов. Так, формальні недоліки, які пов'язані із відсутністю розділових знаків у тексті, допущенням граматичних помилок, некоректним формулюванням назви об'єкта будівництва в заяві тощо мають відпрацьовуватися із замовниками в оперативному режимі та не ставати головною причиною відмови у видачі дозволу. А надумані підстави для відмови взагалі мають бути виключені з практики роботи територіальних органів. У разі невиконання або неналежного виконання доручення щодо кожного відповідального посадовця розглядатиметься питання притягнення до дисциплінарної відповідальності.

Повідомлення ФДМУ від 13.02.2020

Фонд держмайна у тестовому режимі запустив новий сайт приватизації, на якому буде розміщена вся інформація щодо об'єктів малої та великої приватизації, світлини, презентації, дати аукціонів і останні новини. До кінця 2020 р. заплановано продаж 300 об'єктів малої приватизації та залучення 6 млрд грн до держбюджету, а також ще до 5 об'єктів великої

приватизації та залучення ще 6 млрд грн до держбюджету.

Земля

Запитання – відповідь,
розміщені на ЗІР в категорії 112.02

У разі припинення або розірвання договору оренди земельної ділянки державної і комунальної власності орендар повертає орендодавцеві земельну ділянку на умовах, визначених договором, та сплачує орендну плату за фактичний період перебування землі у користуванні у поточному році, тобто до дати повернення земельної ділянки орендодавцю (відповідному органу виконавчої влади чи відповідній сільській, селищній, міській раді).

Повідомлення Держгеокадастру
від 11.02.2020

Функціоналом Державного аграрного реєстру передбачена можливість формування заявки на виправлення помилок у Державному земельному кадастрі (ДЗК). Уже зараз Держгеокадастром усуваються помилки у ДЗК, зокрема:

- неправильне застосування системи координат земельних ділянок;
- у визначенні кадастрових номерів земельних ділянок;
- наявні технічні помилки;
- помилки щодо метричної інформації про земельні ділянки;
- помилки, які можна виправити при перевірці архівної документації із землеустрою.

Інтелектуальна власність

Повідомлення на сайті судової влади України Вищий суд з питань інтелектуальної власності офіційно зареєстрували.

У четвер, 13 лютого, відповідно до ст. 147 Закону України «Про судову систему і статус суддів» здійснено державну реєстрацію новоутвореної юридичної особи – Вищого суду з питань інтелектуальної власності, про що внесений запис до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та

громадських формувань, передає пресслужба ДСА.

Місцезнаходженням юридичної особи визначено: м. Київ, вул. Липська, буд. 18/5.

Наразі тривають заходи стосовно забезпечення необхідних дій для належного початку роботи суду.

Конкуренція

Новина Київського ОТВ АМКУ
від 11.02.2020

Київське ОТВ АМКУ розпочало розгляд справи відносно відомої мережі медзакладів, які надають послуги лікування безпліддя, а також інші медичні послуги для жінок.

Зокрема, орган АМКУ вважає порушенням поширення твердження про ставлення споживачів до такого закладу як до найбільш надійного та комфортного місця в столиці для пологів та спостереження за вагітністю; відомостей, що саме в клініці вперше в Україні та Східній Європі було здійснено запліднення розмороженої яйцеклітини та неправдивих відомостей щодо отримання премії International Socrates Award і т. д.

Нагадаємо, що за подібні порушення передбачаються штрафи у розмірі до 5 % доходу (виручки) від реалізації товарів, робіт, послуг за попередній фінрік або до 170 тис. грн.

Досі є сумніви, що Вам слід провести аудит і власного сайту?

Постанова ВС від 11.02.2020
у справі №914/1144/18

Певна схожість у оформленні документів учасників закупівлі без доказів подачі їх (документів) до системи електронних закупівель ProZorro з одного місця не можуть свідчити про спотворення результатів торгів такими учасниками.

Праця

Постанова ВС від 27.01.2020
у справі № 654/941/17

Підставою для розірвання трудового договору згідно п. 2 ч. 1 ст. 40 КЗпП України

є саме виявлена невідповідність працівника займаній посаді.

Якщо роботодавець на момент призначення особи знав про кваліфікаційні вимоги, що є обов'язковими для виконання цієї роботи і те, що особа займаній посаді не відповідає через відсутність спеціальної освіти, однак свідомо її призначив, то сам по собі факт відсутності документа про освіту не може бути у подальшому підставою для звільнення працівника за цим пунктом. Виявленою невідповідністю у такому разі може бути неякісне виконання робіт, неналежне виконання трудових обов'язків через недостатню кваліфікацію.

Новина НБУ від 10.02.2020

НБУ має намір надати можливість працюючим громадянам реалізувати право самостійно відкривати рахунок у будь-якому банку для отримання заробітної плати або винагороди за виконану роботу.

Податкова консультація

Про податок на нерухоме майно,
Відмінне від земельної ділянки
24.12.2019 № 2143 /ПК/04-36-04-04-21

Головне управління ДПС у Дніпропетровській області на звернення Товариства щодо справляння податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки (далі – Податок), керуючись ст. 52 Податкового кодексу України (далі – Кодекс), повідомляє.

Товариство поінформувало, що відповідно до Витягу з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно про реєстрацію прав власності має у власності тваринницький комплекс, інвентарно описаний як будівлі нежитлові.

Товариство запитує про підстави виникнення у нього податкових зобов'язань з Податку за вказані об'єкти нерухомості.

Платниками Податку є фізичні та юридичні особи – власники об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості (п.п. 266.1.1 п. 266.1 ст. 266 Кодексу).

Підпунктом «ж» п.п. 266.2.2 п. 266.2 ст. 266 ПКУ з об'єктів оподаткування

Податком виключені будівлі, споруди сільськогосподарських товаровиробників (юридичних та фізичних осіб), віднесені до класу «Будівлі сільськогосподарського призначення, лісівництва та рибного господарства» (код 1271 Державного класифікатора будівель та споруд ДК 018-2000 (далі – Класифікатор), та не здаються їх власниками в оренду, лізинг, позичку.

Майно підприємств, у тому числі будь-які майнові комплекси, становлять виробничі та невиробничі фонди (ст. 66 Господарського кодексу України).

З метою уникнення невірної оподаткування Податком пропонуємо отримати експертний висновок щодо приналежності інвентарно описаних об'єктів нерухомості до певного класу будівель за Класифікатором та включити отриману класифікацію до записів реєстру майнових прав.

Таким чином, Товариство матиме підстави для застосування норм підпункту «ж» п.п. 266.2.2 п. 266.2 ст. 266 Кодексу до власних об'єктів нерухомості, класифікованих за кодом 1271 Класифікатора, за умов, що інша частина доходу Товариства не складається з доходів від надання власних об'єктів нерухомості в оренду, лізинг, позичку.

Усі інші об'єкти нерухомості, приналежні Товариству, оподатковуються на загальних підставах.

У відповідності до п. 52.2 ст. 52 Кодексу індивідуальна податкова консультація має індивідуальний характер і може використовуватися виключно платником податків, якому надано таку консультацію.

Експертний коментар

О. Єфімов, Керуючий партнер Адвокатського об'єднання «Адвокатська фірма «Єфімов та партнери», адвокат, кандидат юридичних наук, доцент, аудитор

до ІПК ГУ ДПС у Дніпропетровській області від 24.12.2019 № 2143/ІПК/04-36-04-04-21

На перший погляд може здатися, що ГУ ДПС у Дніпропетровській області, в

коментованій ІПК, як завжди, ухилилася від відповіді на поставлене запитання. Платник податку запитав, чи є об'єктом оподаткування податком на нерухоме майно належний йому тваринницький комплекс, інвентарно описаний як будівлі нежитлові. А в ІПК сказано: «не знаємо. Звертайтеся за експертним висновком».

Відповідно до пп. «ж» пп. 266.2.2. ст. 266.2. ПКУ не є об'єктом оподаткування будівлі, споруди сільськогосподарських товаровиробників (юридичних та фізичних осіб), віднесені до класу «Будівлі сільськогосподарського призначення, лісівництва та рибного господарства» (код 1271) Державного класифікатора будівель та споруд ДК 018-2000 та не здаються їх власниками в оренду, лізинг, позичку.

І от для того, щоб визначити право платника податку на вказану пільгу, ГУ ДПС пропонує отримати експертний висновок щодо приналежності інвентарно описаних об'єктів нерухомості до відповідного класу будівель за Класифікатором та включити отриману класифікацію до записів реєстру майнових прав, тобто до класу «Будівлі сільськогосподарського призначення, лісівництва та рибного господарства» (код 1271) Державного класифікатора будівель та споруд ДК 018-2000.

Щодо того, що об'єкт нерухомості для вказаної пільги має бути віднесений до класу «Будівлі сільськогосподарського призначення, лісівництва та рибного господарства» (код 1271), сумнівів немає, оскільки цю вимогу містить сам ПКУ. А от щодо отримання задля цього експертного висновку питання є.

По-перше, наявність такого експертного висновку ПКУ не вимагає.

По-друге, зрозуміло, що ГУ ДПС вказане питання своєю «порадою» про експертний висновок переводить відносини з платником податків із сфери матеріального права у сферу процесуальну. Тобто у сферу, в якій вирішуються спори і конфлікти. І такою «порадою» ГУ ДПС по суті стверджує, що реагуватиме виключно на експертний висновок, без якого пільга платник а податків залишатиметься під питанням.

Та от щодо сфери процесуальних правовідносин податківцям варто було би звернути увагу на таке. Відповідно до ч. 2 ст. 77 Кодексу адміністративного судочинства обставини справи, які за законом мають бути підтверджені певними засобами доказування, не можуть підтверджуватися іншими засобами доказування (допустимість доказів). І якщо в ГУ ДПС вважають, що експертний висновок є тим самим допустимим доказом відповідної кваліфікації будівлі, то з цим варто погодитися з огляду на те, що відповідно до ч. 2 ст. 77 КАС України в адміністративних справах про

протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень обов'язок щодо доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на відповідача.

Це означає, що доказ у вигляді експертного висновку про належність будівлі до класу, який не дає права на пільгу, надавати суду має саме податковий орган, оскільки це його обов'язок відповідного до процесуального закону, та оскільки ГУ ДПС вважає, що висновок експерта і є тим допустимим доказом, який може цю обставину підтверджувати.

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА *

Блог на сайті «Lb.ua»

Про автора: Дмитро Гамаш, виконавчий директор Громадської спілки «Національна освітня асоціація»

Мінцифри розробляє нову систему шкільного навчання онлайн

Проект Національної освітньої електронної платформи, запустити яку в тестовому режимі Міносвіти планувало ще 2019 року, нині фактично згорнуто. Чи розвиватиметься цифрова школа в Україні далі?

Нову систему цифрових рішень у сфері освіти почали створювати в Міністерстві цифрової трансформації. Освітню інформаційну систему (ОІС) складатимуть чимала кількість модулів, які охоплюватимуть усі процеси шкільного навчання. Користуватися цією платформою, відповідно до матриці доступу, зможуть учні з батьками, учителі та освітні управлінці. Здобувачі освіти навчатимуться за електронними підручниками та з використанням освітніх сервісів. Учителі вдосконалюватимуть педагогічну майстерність та опановуватимуть новітні методики навчання. Управлінці аналізуватимуть інформацію для прийняття рішень.

«Серцем» ОІС стане центральна база даних, в яку надходитиме вся інформація

про процеси у школі. Відтак будуть створені реєстр усіх закладів освіти з персональними даними працівників та реєстр учнів. Чому це важливо? Бо навіть наявність кількох баз даних – Державної інформаційної системи освіти (ДІСО), Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО), Інституту освітньої аналітики, Українського центру оцінювання якості освіти та інших – не дозволяє скласти оперативну картину про стан справ у школі.

Ніхто нині не може відповісти на запитання, скільки учнів, скажімо, розпочали сьогодні уроки в класах, а скільки – перебувають вдома, бо в школі оголошено карантин? Яка реальна наповнюваність класів? Скільки учителів ведуть уроки за своїм фахом, а скільки – підмінюють колег? У яких школах учителі застосовують інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі? Схожих запитань сотні, і з чітких відповідей на них управлінці й освітні аналітики зможуть з'ясувати, чи ефективно використовуються кошти освітніх субвенцій, чи справедливо оплачена праця педагогів, яку кількість нових учителів потребуватиме шкільна освіта у найближчі 3-5 років, які навчальні курси слід

* Збережено стиль і граматику оригіналу

терміново запроваджувати для перекваліфікації кадрів тощо.

Створюватимуть центральну базу даних за участю вітчизняних розробників систем управління навчанням (LMS). За підтримки приватних інвестицій в Україні вже реалізовані десятки якісних рішень IT-послуг в освіті: «МійКлас», «Ошкола», Human, MozaBook, SMSL та інші. Нині ними користуються сотні тисяч користувачів у школах. Батьки учнів, скажімо, у будь-яку хвилину робочого дня можуть не лише довідатися, чи справді дитина у класі та які оцінки отримує з тої чи іншої навчальної дисципліни, а переглянути класний е-журнал і взяти участь в обговоренні успішності учня з його учителями без відвідин школи. Зручно? Так, ще й ефективно залучає батьків до освітнього процесу.

Окремий модуль ОІС міститиме електронні навчальні матеріали (е-підручники та електронні освітні ресурси). Наразі його нічим наповнювати. Дворічний експеримент МОН зі створення електронних підручників успіху не мав. Не в останню чергу і через те, що вимоги, які висувалися перед авторами цифрового освітнього контенту, не відповідали сучасним уявленням про е-підручник. Тепер же слід виробити спільне – для МОН та виробників – бачення е-підручників для цифрової школи та формалізувати нову процедуру грифування. Саме до вирішення цього завдання й долучилася Національна освітня асоціація. Ми вже напрацьовуємо пропозиції щодо процедури експертизи навчальних матеріалів, вибору їх учителями для використання в освітньому процесі, навчання учителів новим методикам викладання, а також закладаємо основу для створення національного ринку електронних освітніх ресурсів, сервісів та е-підручників.

Щоправда, ОІС не зможе одночасно охопити всі школи. Річ у тому, що тисячі закладів середньої освіти просто не готові до цифровізації. Сотні шкіл узагалі не мають підключення до інтернету, заклади офлайн є навіть у Києві. А в майже половині тих, де інтернет є, швидкість о підключення не дозволяє ефективно використовувати е-підручники та електронні освітні ресурси. Аби уточнити ці

дані, Мінцифри разом із МОН уже розробляють методiku вимірювання національного індексу цифрової готовності.

Запровадженню ОІС опиратиметься й бюрократія. Адже для появи е-документів у школі та ліквідації їхніх паперових аналогів потрібно буде внести десятки змін у нормативно-правові акти, а деякі з них і зовсім скасувати. Тому окремим завданням реформи цифрової школи є розробка й швидке затвердження відповідного регуляторного документа.

Попри все нова ОІС дозволить змінити чинну модель шкільного навчання. Ні, вона не позбавить учителів роботи, а переведе їх на новий рівень професійних можливостей. Відтак якісну загальну середню освіту можна буде здобути не лише відвідуючи школу впродовж певної кількості років, а практично у будь-якому місці, маючи підключений до інтернету комп'ютер. Чи то в сільській місцевості, де планується закриття малокомплектних шкіл, чи на окупованих Росією територіях, чи за кордоном, куди змушені були податися батьки-заробітчани (https://lb.ua/blog/dmytro_gamash/448840_mintsifri_rozroblyaie_novu_sistemu.html). – 2020. – 03.02).

Блог на сайті «Lb.ua»

Про автора: Анна Пуртова, народний депутат

Чого очікувати від року математичної освіти в Україні в контексті освітніх реформ президента?

Президент Володимир Зеленський підписав Указ «Про оголошення 2020/2021 навчального року Роком математичної освіти в Україні». Український крок не є новим у світовій практиці, так, наприклад, 2012 був роком математики в Індії та Нігерії, а 2019 став роком математики у Польщі. Проте, показовими є причини які призвели до таких рішень: якщо у вищезазначених країнах рік “цариці наук” був присвячений видатним математикам чи товариствам, які стали основою розвитку математичної науки, то в Україні це відповідь,

зокрема, на результати міжнародного дослідження якості освіти PISA.

Згідно з результатами дослідження кожний 3-й учень не володіє базовими знаннями з математики. Саму ініціативу майже 20 років тому започаткувала Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), інструментарій дослідження дозволяє говорити про нього як про найавторитетніше та найоб'єктивніше з подібних у світі.

Дослідження дозволило порівняти українську освітню систему з системами країн, що за розмірами, економічним потенціалом та історичним досвідом подібні до України та співвідносити наші результати з середніми результатами країн ОЕСР. Результати порівняння показали: Грузія й Молдова мають нижчі, ніж Україна, показники за всіма трьома предметними галузями PISA, натомість Білорусь та Естонія показали вищу результативність. Підлітки країн з Вишеградської групи: Польщі, Словацької Республіки та Угорщини також мають кращі досягнення у навчанні, ніж їхні українські ровесники. Показовим у цих порівняннях є те, що у кожній країні є особливі позитивні та негативні фактори успішності, що впливають на результати.

В рамках аналізу по конкретних категоріях можемо відмітити неефективне використання українськими учнями навчального часу, які на відміну від білоруських однолітків дозволяють собі набагато частіше (у середньому на 20 відсоткових пунктів) бути відсутніми на заняттях цілий день, прогулювати окремі з них або запізнюються на них. Лише цей фактор у сумі з недостатнім рівнем обсягу часу, який відведено на опанування окремих предметів освітніми програмами суттєво впливають на успішність навчання українських підлітків.

З поміж десятків чинників, що мають значний вплив на успішність в опануванні освіти українськими учнями виділимо основні, що потребують оперативної реакції з боку людей, які відповідають за формування та реалізацію освітньої політики в Україні. Це викладацький склад, розробка та опанування профільних компетентностей, матеріально-ресурсне забезпечення шкіл та мотивація самих

учнів. Різниця в результатах 15-річних підлітків також пов'язана із такими чинниками, як їхній соціально-економічний статус, місцевість, де розташовано заклад освіти, який вони відвідували, тип закладу освіти, у якому вони навчалися та ін.

Україні чи не вперше вдалося визначити, наскільки ефективно 15-річний підліток може використати знання й уміння, здобуті в закладі освіти, для розв'язання життєвих проблем і подолання викликів у незнайомих умовах. По суті результати дослідження підсвітили вже достатньо давню освітню дискусію, адже багато викладачів українських закладів вищої освіти наголошують, що якість навичок студентів першокурсників значно понизилась оскільки вектор підготовки абітурієнтів змістився на репродуктивне відтворення набутих знань і вмінь, а не здатність ефективно застосовувати їх у нових, нестандартних ситуаціях. Це негативна тенденція, адже у закладах вищої освіти, як і в дорослому світі для досягнення людиною професійного успіху набагато важливіше вміти ефективно застосовувати те, що вона знає, аніж володіти значним багажем знань і не вміти його застосовувати належним чином.

Загалом за роки оцінювання даною методологією, навіть виник такий термін як PISA-шок, власне саме й це пережила Україна. Адже володіючи потужними світовими школами з математики, інформатики, природничо-наукових дисциплін (фізики, хімії, біології, астрономії тощо) учні яких це щорічно доводять призовими місцями на світових олімпіадах, загальний рівень середньої освіти виявився менш ніж задовільним. Це показало суттєвий розрив між українськими спеціалізованими школами, ліцеями та іншими закладами освіти. Прослідковується також негативна тенденція у розриві рівня освіти серед школярів з сільської місцевості та міст.

Подібні PISA-шоки свого часу пережило багато провідних країн світу, які економічно більш розвинуті за Україну, а саме Німеччина, Франція, Швеція та інші. Завдяки цьому вони зуміли зробити необхідні кроки на шляху вдосконалення своїх систем освіти на принципах компетентизації освіти, забезпечення рівних

умов для всіх категорій учнів. Вкрай важливим для успішності навчання є і матеріально-технічне забезпечення навчального процесу. Україні в аспектах матеріально-технічного забезпечення важко конкурувати з провідними економіками світу. Так держава витрачає на одного підлітка приблизно 27 000 доларів за весь період його навчання з 6 до 15 років, що менше, ніж витрачають країни ОЕСР і референтні країни (окрім Молдови та Грузії). Загалом, за витратами, Україна належить до групи країн, у яких видатки на одного учня становлять менше ніж 50 000 доларів. Як свідчать дані, витрати, нижчі за цю суму, негативно позначаються на успішності учнів. Зауважимо, що вони включають все, що пов'язано з підготовкою: заробітна плата педагогічних і допоміжних працівників закладів освіти, кошти на обслуговування будівель та інфраструктури, експлуатаційні витрати й витрати на навчальні матеріали. Можемо констатувати, що в Україні, у порівнянні з країнами ОЕСР, у закладах освіти спостерігається брак як матеріальних, так і навчальних ресурсів. На думку українських керівників закладів освіти, реалізувати потенціал у сфері провадження освітнього процесу їхнім закладам передусім заважає брак засобів навчального призначення, їхня неналежна якість, а також неналежна якість інфраструктури. Проте, ми активно працюємо над вирішенням цих питань. Вже існує низка законопроектів, як нещодавно прийняті так і такі, що перебувають на доопрацюванні і покликані у близько- та середньо- строковій перспективі зменшити цей розрив.

Статтею 53 Конституції України забезпечується право доступу українців до освіти, також відповідного до міжнародних зобов'язань України після підписання плану Цілей сталого розвитку в освіті, прийнятого Організацією Об'єднаних Націй у 2015 році передбачено забезпечення кожній дитині й молодій особі можливості досягти принаймні базового рівня в читанні й математиці. Це означає, що всі наші молоді громадяни гарантовано повинні опанувати знання й уміння, які необхідними для того, щоб вони могли реалізувати свій потенціал, бути корисними у

світі, який стає все більш взаємозалежним, і жити творчо й повноцінно.

Команда Президента комплексно працює над широким впровадженням компетентнісної парадигми освіти з її акцентом на реальних практичних, життєвих проблем, які актуальні для учнів і мотивують їх у навчанні. Також планується приділити велику увагу фаховій підготовці вчителів як у їхніх предметних галузях, так і в галузі педагогіки й психології, а також зробити необхідні кроки для підвищення статусу вчителя в суспільстві.

Парламент, Президент, Уряд спільно з академіями наук України, мають на меті встановити чіткі масштабні політичні цілі в реформуванні освіти, а також налаштовані на вистежування результативності навчання підлітків, розробці оптимальних програм навчання на рівні базової освіти.

Як вже зазначалося, одним з найважливіших ресурсів у сфері освіти є вчителі: дослідження показує, що високий рівень кваліфікації вчителя позитивно впливає на успішність підлітків. Інвестиції у підготовку й професійний розвиток вчителів та викладачів в перспективі мають допомогти закладам освіти із невисоким і середнім рівнем навчальних досягнень підлітків досягнути вищих результатів.

При розробці нових програм, підручників, та посібників з математики набагато більше уваги приділятиметься питанням того, як системні математичні знання можуть бути пов'язані із реальними життєвими ситуаціями в математичних курсах. Для реалізації цього завдання будуть залучені фахівці-практики зі сфер економіки та соціальних сфер.

У рамках запланованих літніх шкіл та конференцій для вчителів будуть напрацьовуватись та впроваджуватись механізми, що сприятимуть застосуванню завдань, які спонукають підлітків працювати з різноманітними проблемами, що пов'язані зі змістом інших предметних галузей, а також із реальними життєвими контекстами.

Планується включити в програми підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів курси, спрямовані на опанування вчителями нових методик розвитку математичної грамотності

підлітків та розробити спеціальну систему методичної підтримки зокрема з використанням потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій, як електронний кабінет вчителя у рамках якого, на безоплатній основі, українським педагогам буде надаватись доступ до останніх освітніх методик та практик.

Досліджуючи питання якості викладання предметів 80 % опитаних учнів повідомили, що найчастіше заняття із цих предметів у них чітко структуровані, учителі послідовно керують процесом і мають чіткі плани щодо організації роботи в класі. Разом із тим підлітки, які навчаються в ліцеях, гімназіях і спеціалізованих школах у великих містах, зазначили, що їхні педагоги менш схильні до жорсткої регламентації роботи під час проведення занять. Прикметно, що саме в підлітків, які навчаються в таких закладах освіти результати вищі, ніж у їхніх однолітків. В силу цього потрібно більш детально дослідити методи й методики викладання, які застосовують педагоги в ліцеях, гімназіях і спеціалізованих школах, й оцінити можливість використання цього досвіду у звичайних закладах здобуття середньої освіти.

Однією з ініціатив Президента є також розробка електронних навчальних ресурсів, спрямованих на розвиток математичної компетентності учнів, застосування математичних інструментів для розв'язання ігрових та стратегічних задач різного рівня складності. З цією задачею має впоратись вітчизняна ІТ-сфера, адже з розповсюдженням інтернету у найвіддаленіші та важкодоступні куточки нашої країни електронні навчальні ресурси, підручники музеїв та лабораторії стають оптимальним інструментом для розв'язання проблеми доступу учнів до освітніх ресурсів, зокрема в сільській місцевості.

Планується розширити використання цифрових технологій під час занять, зокрема з метою формування в учнів стійких навичок пошуку, відбору потрібної інформації, критичного її аналізу й оцінювання на достовірність тощо. Активно йде робота над цифровими ресурсами природничо-наукового спрямування, зокрема віртуальними лабораторіями.

Також йде завершальна стадія робіт над створенням музею науки в Києві де центральне

місце займе експозиція математики. Україна як і більшість розвинених країн світу прагне до впровадження новітніх методів музейної педагогіки. Традиційні музеї з їх закритими експозиціями вже не задовольняють вимоги сучасного відвідувача, особливо молоді. Музей стане сучасним центром науки – освітнім простором, де в інтерактивній та доступній формі демонструватимуться наукові здобутки людства, їх принципи та взаємодія.

Таким чином, важливою стратегічною метою для України є забезпечити скорочення розриву в показниках успішності різних груп здобувачів освіти. При цьому першочерговим завданням можна вважати підвищення рівня сформованості предметної грамотності учнів із низьким рівнем соціально-економічного статусу. Це дасть можливість, як наблизитися до мети освіти – забезпечення справедливих і рівних можливостей для всіх підлітків, так і загалом підвищити їхню успішність на національному рівні (https://lb.ua/blog/anna_purtova/449497_chogo_ochikuvati_vid_roku_matematichnoi.html). – 2020. – 10.02).

Блог на сайті «Lb.ua»

Про автора: Майкл Егер, генеральний секретарь Европейской ассоциации налогоплательщиков

Трансформація податкової системи України створить стимули для іноземних інвесторів

Податкова політика національних правительств, незважаючи на спроби її уніфікації в рамках різних економічних союзів, має багато індивідуальних особливостей. Так, в Євросоюзі відсутній єдиний стандарт податкової системи, однак існують загальні принципи, яким повинна відповідати податкова політика.

Сучасна податкова політика повинна бути націлена на забезпечення макроекономічної і курсової стабільності, а також враховувати ідею ефективності і справедливості. При цьому рівень податкового навантаження повинен бути

невысоким, но достаточным для создания и распределения социальных благ в интересах всего общества. Необходимыми условиями для функционирования эффективной налоговой системы является деbüroкратизированное и дешевое налоговое администрирование, а также простота ведения налогового учета и уплаты налогов. Не должно быть никакого искажения конкуренции через налоги: в частности, на уровне Евросоюза прорабатываются механизмы для того, чтобы внедрять принципы справедливости в систему налогообложения, когда резиденты и нерезиденты будут иметь одинаковые условия осуществления предпринимательской деятельности и равные ставки налогов.

Для Украины важно использовать налоговые стимулы для привлечения прямых иностранных инвестиций. Мы живем в мире глобальной торговли и глобальной конкуренции, включая конкуренцию налоговых систем. Украина на сегодняшнем этапе исторического развития, в условиях консолидации всех ветвей власти и общества, обладает возможностью реформировать налоговую систему, обеспечив снижение ставок и простоту уплаты и администрирования, что позволит перейти к опережающему экономическому росту за счет привлечения нерезидентов и инвестиций от них. При этом налоговое законодательство не должно подвергаться постоянным правкам, поскольку это создает неопределенность для потенциальных инвесторов и всех экономических агентов и снижает уровень доверия у бизнеса к государству. Безопасность и доверие необходимы как в системе гражданского, так и налогового права.

Есть много мировых примеров, когда именно налоговые реформы стали залогом успешного экономического развития и привлечения капитала извне. Среди них – Словакия и Эстония, которые в том числе привлекают украинских предпринимателей, нацеленных выходить на глобальные рынки. Снижение налоговых ставок в этих странах обеспечило резкое расширение налоговой базы, что многократно компенсировало снижение налогов, обеспечив тем самым рост бюджетных доходов, которые можно перераспределить в инфраструктуру,

социальный, образовательный, научный секторы.

Фискальная политика не может существовать в отрыве от денежно-кредитной. В Украине слишком высоки процентные ставки по кредитам. Для локальных компаний это большой недостаток: внутренний рынок кредитования практически не функционирует, что сдерживает активность местных предпринимателей. Высокие кредитные ставки съедают значительную часть прибыли предпринимателей, лишая их возможностей эффективно реинвестировать капитал и стимулирует отток бизнесменов за рубеж. Помимо этого, все больше представителей бизнеса Украины предпочитают зарабатывать за счет финансовых инструментов с высокой ставкой фиксированной доходности, а не инвестировать в реальный сектор экономики.

Мои размышления выглядят несколько пессимистично на первый взгляд. Однако я уверен в том, что Украина обладает колоссальным потенциалом. Я глубоко убежден в том, что когда в Украине наконец установятся мир и макроэкономическая стабильность, а также будут последовательно проводиться необходимые реформы, будет продемонстрирован стремительный рост, аналогов которому в Европе не было.

Детальнее о налоговой системе, инвестициях и взаимодействии бизнеса и власти поговорим на форуме Level Up Ukraine в рамках панели «Доверие – основа инвестиций: бизнес, общество, власть», который состоится 21 февраля в КВЦ «Парковый».

Идейными вдохновителями и неизменными организаторами Форума являются Наталья Ульянова – эксперт в сфере налогового и бизнес консультирования и Григол Катамадзе – Президент Ассоциации налогоплательщиков Украины.

Генеральным партнером и соорганизатором Форума стал крупнейший промышленный холдинг Грузии – Georgian Industrial Group. Инициативу также поддержали лидеры украинского рынка: фармацевтические компании Индар, Фармак и БХФЗ и международная IT-компания Powercode (<https://>

lb.ua/blog/maikl_eher/449301_transformatsiya_nalagovoy_sistemi.html). – 2020. – 07.02).

Блог на сайті «Судово-юридичної газети»

Про автора: Яна Сімутіна, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник відділу проблем цивільного, трудового та підприємницького права Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України

Чи варто Україні ставати на шлях декодифікації трудового законодавства

Однією з найбільш обговорюваних тем у суспільстві в останні тижні є внесений нещодавно до Верховної Ради України урядовий законопроект про працю.

Однією з найбільш обговорюваних тем у суспільстві в останні тижні є внесений нещодавно до Верховної Ради України урядовий законопроект про працю (реєстраційний №2708 від 28.12.2019 року).

Заради об'єктивності слід відзначити наявність у резонансному документі таких необхідних для сьогодення норм, що мали б реально осучаснити правове регулювання трудових відносин. Серед них: визначення основних ознак трудових відносин, обов'язкова письмова форма трудового договору, в тому числі й з використанням електронного цифрового підпису, розширення видів трудових договорів, врегулювання інституту призупинення дії трудового договору, запровадження процедур медіації при вирішенні індивідуальних трудових спорів.

Водночас профспілки та юридична громадськість висловлюють занепокоєння через цілий ряд положень проекту, що кардинально змінюють існуючу на сьогодні концепцію захисту працівника як слабшої сторони у трудових відносинах, надаючи широкі повноваження роботодавцям, зокрема, право звільняти працівника з власної ініціативи без пояснення підстави (at-will employment). І це далеко не всі «сюрпризи», які очікують найманих працівників у разі його ухвалення.

Окрім «ліберального» змісту законопроекту, стурбованість у науковій спільноті має викликати форма основного законодавчого акта у сфері праці, обрана його розробниками, а саме «Закон» про працю замість усіма очікуваного «Кодексу», та його обсяг (98 статей), що, по суті, зумовить декодифікацію трудового законодавства в Україні.

Випереджаючи можливі питання на кшталт: «яка різниця, закон чи кодекс?», нагадаємо характерні ознаки кодексу як нормативно-правового акта: 1) кодекс повно і всебічно, докладно та безпосередньо регулює визначену групу суспільних відносин, що виключає необхідність деталізації його положень в інших законодавчих актах; 2) положення кодексу мають широку сферу застосування в рамках галузі права, оскільки об'єднують норми всіх її правових інститутів; 3) кодекс є кодифікаційним актом, найбільш численним за кількістю нормативних приписів, що містяться в ньому; 4) кодекси переважно будуються за пандектною системою. Вони складаються з двох частин: загальної та особливої. Загальна включає в себе правила, які поширюються на всі чи ряд правових інститутів особливої частини цього ж кодексу (Рогач О.Я. Кодифікаційні акти в системі законодавства України: монографія. Ужгород, 2005. С. 62-63).

Історично систематизація законодавства у сфері праці проводилася з метою створення умов для забезпечення його доступності та зручності користування суб'єктами правозастосування. Напевно, важко віднайти в Україні хоч одну особу, яка впродовж свого життя не стикається з необхідністю знати й вміти застосувати ті чи інші норми законодавства про працю. Саме тому, одним з головних завдань кодифікації трудового законодавства було і залишається – забезпечення його доступності для пересічного громадянина (працівника), який, за потреби, може в одному нормативно-правовому акті знайти відповіді на питання, що виникають у процесі його трудових взаємовідносин з роботодавцем.

Наявність саме кодифікованого акта, що охоплює сферу трудових і пов'язаних з ним відносин, для України є правовою традицією.

Зокрема, перша кодифікація законодавства про працю в УСРР відбулася у 1922 році, й за два роки ми мали б відзначати її 100-річний ювілей. То чому ж саме зараз, із впливом 98 років існування різних за змістом й ідеологією кодифікованих актів у сфері праці, без жодної аргументації (не беручи до уваги прискорений розгляд у Парламенті), урядовий проєкт Закону про працю, що містить за дивним збігом 98 статей, ця традиція знехтувана?

При цьому слід наголосити, що правова система Україна належить до романо-германського типу, де право має переважно кодифікований характер. На сьогодні в нашій державі налічується понад 20 чинних кодексів, що містять норми відповідної галузі або інституту та комплексно регламентують однорідну сферу суспільних відносин.

Нормотворча практика за часів незалежності України має багатий досвід рекодифікації, тобто ухвалення на новій концептуальній основі кодексів в тих галузях, що раніше вже були представлені попередніми кодифікаціями, зокрема, радянського періоду.

Як відомо, галузева кодифікація – це найбільш досконала форма впорядкування нормативно-правових актів певної галузевої належності. Правонаступництво у праві та кодифікація є взаємообумовленими явищами. Значущість правового правонаступництва для розвитку будь-якої галузі права не викликає сумніву, адже воно є його необхідною передумовою та забезпечує якісну правотворчість; виступає інструментом удосконалення правових норм та збереження вже досягнутих результатів у правовому регулюванні тих чи інших суспільних відносин.

Декодифікація законодавства є процесом, зворотнім від кодифікації. Інакше кажучи, це зміни в масиві нормативно-правового регулювання певної сфери суспільних відносин, пов'язані з визнанням кодексу таким, що втратив силу в цій сфері або поступовим його «розмиванням», з поверненням до полісистемності в правовому регулюванні в зазначеній сфері. Декодифікація може здійснюватися у двох формах: 1) як разова акція – визнання кодексу (або сукупності

кодексів) таким, що втратив чинність; 2) як процес – абляція (вимивання) нормативно-правового матеріалу з кодифікованого масиву протягом певного періоду часу, коли значна частина положень кодексу підмінюється або витісняється поточним законодавством, що діє паралельно із кодифікованим актом.

У такий спосіб, декодифікація (як разова акція), що фактично відбудеться з прийняттям Закону про працю та втратою чинності Кодексу законів про працю України, у правовому розвитку трудового права стане «кроком назад», що зумовить розрив між традицією та правонаступництвом у праві та створить негативний прецедент щодо однієї з основних галузей української правової системи, яка не поступається за своїм соціальним призначенням галузям цивільного чи кримінального права.

Легковажно позбувшись комплексного кодифікованого акта в сфері регулювання праці, який до того ж виконує важливу галузеутворюючу роль для трудового права як цілісної самостійної галузі права, ми ризикуємо отримати негативні наслідки у вигляді подальшого розбалансування значного за обсягом масиву трудового законодавства. Крім того, виявиться парадоксальною ситуація, коли в державі діятимуть Водний або Лісовий кодекс, чи, наприклад, Кодекс цивільного захисту (жодним чином не применшуючи їх значення – прим. авт.), а трудові і пов'язані з ними відносини, в яких перебуває більшість громадян нашої держави, будуть регулюватися численними законами й підзаконними нормативними актами.

На наше переконання, реформування трудового законодавства в Україні повинно відбуватися з усвідомленням того, що трудове право є особливим інструментом реалізації соціальної політики держави і самостійною галуззю права, що принципово відрізняється від інших галузей (цивільного, адміністративного) за своїм предметом, методом, функціями та принципами правового регулювання. Тому надважливо, щоб у загальних положеннях основного акта трудового законодавства чітко були виписані основні термінологічні поняття, сфера та принципи правового регулювання,

система нормативно-правових та інших актів, що регулюють трудові і пов'язані з ними відносини, визначені суб'єкти трудових правовідносин, їх основні права та обов'язки тощо.

З урахуванням цього, комплексне та системне реформування всієї галузі трудового законодавства має проводитися шляхом його рекодифікації, тобто прийняття нового сучасного Трудового кодексу або Кодексу праці, який зосередить більшість трудових норм прямої дії, зберігаючи при цьому найбільш принципові положення чинних законодавчих та підзаконних актів, що виправдали себе в сучасних умовах.

Варто відмовитися від практики прийняття законів за окремими інститутами (відпустка, оплата праці тощо), включивши до кодексу положення усіх основних законів у сфері праці, що здатні ефективно регулювати трудові відносини в умовах сьогодення та на перспективу. До компетенції органів виконавчої влади може бути віднесено вирішення лише окремих питань, передбачених в кодексі. З метою запобігання колізій у трудовому законодавстві в новому кодексі варто передбачити правило про неприпустимість включення норм, що регулюють трудові відносини, в інші закони, крім випадків, якщо це прямо передбачено в самому кодексі.

Отже, у такій надчутливій до економічних і політичних негараздів сфері, як соціально-трудова відносина, українському суспільству потрібний єдиний цілісний, внутрішньо узгоджений, сучасний кодифікований акт. Він має ґрунтуватися на продуманій і послідовно втіленій концепції, що, з одного боку, сприятиме правовій визначеності, а з іншого, встановить «правила гри», які повинні бути зрозумілі, доступні, несуперечливі, відповідати сучасним реаліям та, найголовніше, сприйняті українським суспільством (<https://sud.ua/ru/news/blog/159888-chi-varto-ukrayini-stavati-na-shlyakh-dekodifikatsiyi-trudovogo-zakonodavstva>). – 2020. – 29.01).

Блог на сайті «Судово-юридичної газети»

Про автора: Расім Бабанли, керівник департаменту аналітичної та правової роботи Верховного Суду, кандидат юридичних наук

Чи порушує витребування персональних даних операторами мобільного зв'язку право на приватність: розвиток практики ЄСПЛ

ЄСПЛ у справі «Breyer v. Germany» вирішив правову невизначеність у сфері захисту персональних даних.

30 січня 2020 року ЄСПЛ ухвалив рішення у справі «BREYER v. GERMANY» (заява №50001/12), в якій висловив свою позицію щодо винесеного в заголовок цієї статті питання. Аналіз здійснювався Судом у контексті чинного у Німеччині Телекомунікаційного акта, який передбачав витребування в потенційних абонентів мобільного зв'язку, які мали намір придбати сім-картку на умовах попередньої оплати, певних відомостей, які належать до персональних даних: прізвища, ім'я, по батькові; адреси проживання; номеру телефону.

ЄСПЛ дійшов висновку, що такі дії не порушують статтю 8 Конвенції.

Рішення у цій справі є доволі знаковим, оскільки вирішує відповідну проблему вперше, а також висловлює позицію щодо правового питання, стосовно якого в державах – членах Ради Європи відсутній консенсус, і підходить до його вирішення в законодавстві різних держав є різними.

Обставини справи

У червні 2004 року поправками до Закону про телекомунікації Німеччини було запроваджено юридичне зобов'язання постачальників телекомунікаційних послуг отримувати та зберігати особисті дані всіх своїх клієнтів, у тому числі у випадках, коли такі дані не потрібні для цілей виставлення рахунків чи з інших договірних причин, наприклад, щодо клієнтів, які придбали наперед оплачену SIM-картку для мобільного телефону.

Ці поправки були внесені національними органами влади з метою виконання зобов'язань, що випливають із законодавства Європейського Союзу. Заявники придбали SIM-картки на умовах попередньої оплати для мобільного телефону та повинні були надати певні особисті

дані (включаючи номер телефону, ім'я, адресу та дату народження) відповідним постачальникам послуг при активації цих SIM-карт. Заявники оскаржили це зобов'язання до Федерального Конституційного Суду Німеччини, який встановив, що такий обов'язок не є несумісним із Основним законом.

Оцінка Суду

Аналізуючи це питання з позицій відповідності ст. 8 Конвенції, ЄСПЛ повторив, що просте зберігання даних, що стосуються приватного життя особи, в принципі, є втручанням у значенні статті 8 (*Leander v. Sweden*, § 48). У зв'язку з цим Суд також взяв до відома висновок Федерального конституційного суду про те, що ступінь захисту права на інформаційне самовизначення відповідно до внутрішнього законодавства не обмежується інформацією, яка за своєю суттю була чутливою, та що, з огляду на можливості обробки, не було жодного елемента персональних даних, який сам по собі (а саме, незалежно від контексту його використання) не був незначним.

Відтак, подальший аналіз правового питання передбачав необхідність визначення того, чи відповідає відповідне втручання закону та чи було воно пропорційним.

Законність втручання

Щодо законності втручання, Суд встановив, що саме зберігання даних було регламентовано вимогою закону (розділ 111 Закону про Телекомунікації), яка була достатньо чіткою та передбачуваною. Крім того, тривалість зберігання інформації була чітко регламентована, а технічна сторона такого зберігання чітко окреслена. Що стосується гарантій, доступу третіх сторін та подальшого використання збережених даних, то розділ 111 Закону потрібно було читати в сукупності з іншими положеннями цього Закону, які Суд визнав більш доцільним розглянути у своїй оцінці пропорційності.

Пропорційність втручання

Під час оцінки пропорційності такого втручання для Суду були важливими наступні питання: він визнав, що попередня реєстрація абонентів мобільних телефонів суттєво спростила та прискорила розслідування, які

здійснюються правоохоронними органами; могла б сприяти ефективній правоохоронній діяльності та запобіганню безладу чи злочину. У зв'язку з цим він також зазначив, що в контексті національної безпеки національні органи влади користуються певним рівнем дискреції під час вибору засобів для досягнення законної мети і що між державами-членами не було консенсусу щодо збереження інформації клієнтів, які придбавали SIM-картки на умовах попередньої оплати. Таким чином, Суд визнав, що зобов'язання зберігати інформацію про абонентів відповідно до розділу 111 Закону про телекомунікації – це, як правило, відповідна реакція на зміни в процесах комунікації та в засобах телекомунікацій.

Відтак, зазначений захід було проаналізовано не чисто в правовому контексті, а до уваги ЄСПЛ було взято і суспільний контекст. Було важливо також і те, що оскаржуване зберігання даних стосувалося лише обмеженого набору даних: ці дані не включали жодної надміру особистої інформації та не дозволяли створювати профілі особистості або відстежувати рух абонентів мобільних телефонів. Більше того, жодних даних щодо фактів індивідуальних комунікацій між абонентами не зберігалось.

Таким чином, Суд відмежував цей рівень втручання від попередніх справ щодо збору більш приватних даних або випадків, коли реєстрація у певній базі даних призводила до частих перевірок або подальшого збору приватної інформації. У зв'язку з цим Суд також посилається на висновки Суду Європейського Союзу у справі *Ministerio Fiscal (C-207/16, EU: C: 2018: 788)*. Підсумовуючи, Суд дійшов висновку, що втручання має досить обмежений характер.

Важливо звернути увагу на зв'язок практики цих європейських судів, оскільки взаємне запозичення сформованих цими судами підходів забезпечить гармонізацію європейського права, незважаючи на те, чи воно стосується лише держав – членів Європейського Союзу, чи усіх держав – членів Ради Європи. Це питання сьогодні перебуває на порядку денному, і посилання на рішення Суду ЄС в цьому рішенні є проявом відповідної гармонізації. Зазначене

є важливим і для українського національного контексту, адже свідчить про необхідність визначення шляхів імплементації практики Суду ЄС у національну правову систему.

Предметом дослідження у цій справі стало і питання існуючих гарантій абонентів. По-перше, Суд зауважив, що не існувало технічної ненадійності щодо зберігання даних, тривалість зберігання була обмеженою закінченням календарного року, наступного за роком закінчення договірних відносин, і обсяг даних, що зберігалися, був обмежений межами необхідної інформації для чіткого визначення відповідного абонента.

По-друге, Суд проаналізував можливості майбутнього доступу до даних, що зберігалися, та, зокрема, запитів на інформацію, які могли бути зроблені відповідно до розділів 112 та 113 Закону про телекомунікації. Він визнав важливим, щоб визначені органи влади, які могли вимагати доступу до збережених даних відповідно до розділу 112 Закону, відносилися до правоохоронних органів або органів захисту національної безпеки.

Хоча згідно з розділом 113 Закону органи, які могли вимагати доступу до даних, були визначені лише шляхом посилання на виконуваними ними завдання, а тому не були чітко перераховані, формулювання цього положення було досить детальним, щоб чітко передбачити, які саме органи мають повноваження вимагати інформацію шляхом подачі письмового запиту. Збережені дані були додатково захищені від надмірних або неналежних інформаційних запитів тим, що запитуючий орган зобов'язаний був означити додаткову правову підставу для отримання даних. Крім того, ці запити щодо інформації відповідно до розділів 112 та 113 також були предметом контролю з боку компетентних органів.

Суд пояснив, що рівень контролю є важливим, але не вирішальним елементом в оцінці пропорційності збору та зберігання обмеженого набору даних, як у цьому випадку.

Висновки

Сучасний розвиток цифрових технологій призводить до розвитку правової оцінки ступеня втручання в особисте життя з

використанням таких технологій. Це рішення не слід сприймати як таке, що збільшує ступінь втручання у свободу в інтересах безпеки. Аналіз рішення дає підстави вважати, що воно приймалося з особливою виваженістю та особливими застереженнями, з ретельною оцінкою як інформації, яка надавалась операторам мобільного зв'язку, так і термінів її зберігання. Аналогічні аспекти були предметом аналізу і Суду ЄС, який приймав різні рішення, залежно від обсягу інформації, яка зберігалась у прив'язці до певного абонента. Відтак, висновки ЄСПЛ у цій справі слід оцінювати у контексті усіх її фактичних обставин (<https://sud.ua/ru/news/blog/160243-chi-porushuyevitrebuвання-personalnikh-danikh-operatorami-mobilnogo-zvyazku-pravo-na-privatnist-rozvitok-praktiki-yespl>). – 2020. – 03.02).

Блог на сайті «Судово-юридична газета»

Про автора: Святослав Пограничний, шеф-редактор «Судебно-юридической газеты»

Почему в Украине может остановиться правосудие

Совсем скоро судебная система может остаться без «винтиков» и «гаечек» – без людей, которые обеспечивают ее работу.

В рамках очередной судебной реформы международные проекты, активисты и вышестоящие чиновники часто акцентируют внимание на низком качестве «судебных услуг». В это понятие вкладывается не только рассмотрение судьей спора, но и приветливость персонала суда, его готовность объяснять, помогать, идти навстречу людям, которые пришли в суд со своей проблемой. Недоброжелательный образ сотрудника канцелярии суда давно стал предметом насмешек среди юридического сообщества.

Мало кто пытается вникнуть в проблему: почему от людей, ежедневно обеспечивающих организацию работы суда, трудно встретить улыбку.

Раньше выпускники юридических вузов шли в суд, чтобы со временем получить возможность

претендовать на судейскую мантию. На данный момент никаких приоритетов для сотрудников аппарата судов, даже проработавших там 5-10 лет, нет.

Зато есть зарплата:

специалист, судебный распорядитель, секретарь суда – 4204 грн;

ведущий специалист, старший секретарь суда, секретарь судебного заседания – около 4250 грн;

главный специалист – около 5300 грн. И это после «повышения».

Это люди, с которыми вы сталкиваетесь, когда подаете жалобу через канцелярию, когда ждете заседания, когда просите поставить печать на том или ином документе. Люди, которые ежедневно обязаны делать все, чтобы правосудие осуществлялось, суд работал, принимал документы, отвечал на запросы.

«На наш взгляд, дискриминации в оплате труда сотрудников аппарата сейчас нет», – отметил на заседании Комитета Верховной Рады по вопросам правовой политики 19 февраля государственный секретарь Министерства финансов, представлявший позицию ведомства. Министр финансов, несмотря на личное приглашение от комитета, посетить заседание не смог.

Вместе с тем, по расчетам ГСА и Рады судей Украины, исходя из годового объема расходов на оплату труда работников аппарата судов, их среднемесячная зарплата обеспечена на уровне 2 тысяч гривен. И, как заявил глава ГСА, фактически за февраль – март платит заработную плату сотрудникам аппаратов судов будет нечем.

То есть ситуация уже сейчас критическая.

Сотрудники аппаратов уже предупредили о сложившейся ситуации руководство государства, обратившись с открытым письмом к Президенту и премьер-министру.

Напомню кратко о его содержании:

«При прийомі на роботу нам доводилося проходити суворий конкурсний відбір, до нас ставилися високі вимоги як професійного, так і етичного плану, ми приймали присягу державного службовця, свідомо погоджувались на певні службові обмеження, позбавивши

себе права на страйк як засіб боротьби з ігноруванням наших законних вимог.

Наші сподівання не були наївними мріями, вони ґрунтувалися на глибокому переконанні, що держава не знехтує вимогами власного законодавства, не поставить нас на межу бідності.

Невже наша праця, на Вашу думку, така проста і некваліфікована, що ми маємо отримувати заробітну плату, на яку не погоджуються навіть прості робітники, що не мають ні освіти, ні досвіду роботи?!!

Навіщо ж нам у нормативно-правових актах виставлено такі високі вимоги щодо освіти, досвіду, несумісності та обмеження у отриманні додаткових доходів? Вже не кажучи про те, що на руки ми отримуємо суму окладу з вирахуванням податків та зборів.

Державні службовці – це «детальки» великого механізму судової системи, і без «винтиків» та «гайок» система не зможе працювати у вигляді «суддя-помічник» повноцінно. Державні службовці, як і судді, і помічники, мають вищу юридичну освіту, а більшість мають дві і більше вищі освіти.

Прикро, що державна влада, зокрема народні депутати КМУ, так безвідповідально та легковажно пригнічують соціально незахищених державних службовців – працівників апаратів судів, посадовий оклад який є навіть нижчим за мінімальну заробітну плату».

Пока Минфин думает (или не думает) над тем, что можно предпринять в данной ситуации, желание продолжать работу у сотрудников аппарата тает на глазах. Не будет сюрпризом, если завтра некоторые суды остановят работу не по причине отсутствия судей, а по причине отсутствия аппарата. О таких рисках уже прямо заявило руководство Государственной судебной администрации.

Как в таких условиях собираются строить «модельный суд», обеспечивать доверие к судебной власти и поднимать ее авторитет? Ответ на этот вопрос от других ветвей власти мы пока не слышали.

В очередной раз, говоря о несостоятельности судебной системы и критикуя качество

«судебных услуг», высшим чиновникам и представителям иностранных проектов стоит сравнить свой доход с теми цифрами, которые заложил Кабмин на обеспечение существования людей, которые эти услуги оказывают (<https://sud.ua/ru/news/blog/161762-pochemu-v-ukraine-mozhet-ostanovitsya-pravosudie>). – 2020. – 24.02).

Блог на сайті «AgroPolit.com»

Про автора: Леонід Корейба

12 пропозицій для перезавантаження Держгеокадастру від Леоніда Корейби.

Кадастр в Україні існує. Але в якому вигляді? Ось як стоїть питання, яке потребує детального вивчення перед реформуванням Держгеокадастру.

Реформування Держгеокадастру як органу виконавчої влади має враховувати стратегічні напрямки розвитку самого кадастру в Україні та чітко визначати місце цього виконавчого органу у системі земельного устрою країни.

Іншими словами сьогодні кадастр в Україні об'єднує дві складові:

Систему відомостей про земельні ділянки, їхнє цілове використання, форму прав на землю, наявність обмежень у використанні, обтяжень тощо (ст. 1 ЗУ «Про державний земельний кадастр»)

Державну службу у вигляді виконавчого органу щодо питань земельних відносин

Якраз перша складова має бути у пріоритеті при реформуванні Держгеокадастру як органу виконавчої влади. Без наявності чіткої програми функціонування та поліпшення існуючої кадастрової системи відомостей про землю не має місця на життя друга складова.

«Спроба показати в окремих шарах кадастрової карти інформацію про лісові угіддя, корисні копалини, посіви озимих та ярих культур доводить досить поверхневий підхід до наповнення таких кадастрових даних, адже користуватися такою інформацією складно і практично неможливо».

Відомо, що земельний кадастр в Україні, як система відомостей, недосконалий, попри

проведену колосальну роботу щодо створення електронних даних. Сьогодні щодо цього є ряд проблем:

Система відомостей, якою на сьогодні є український кадастр, не містить усіх необхідних даних про земельний фонд України: дивлячись на кадастрову карту, ми бачимо лише ділянки, що отримали кадастровий номер, ніяких відомостей про їхній якісний стан, угіддя, рельф. Спроба показати в окремих шарах кадастрової карти інформацію про лісові угіддя, корисні копалини, посіви озимих та ярих культур доводить досить поверхневий підхід до наповнення таких кадастрових даних, адже користуватися такою інформацією складно і практично неможливо.

Невідповідність меж кадастрових районів та зон істинним та встановленим проектами землеустрою межам населених пунктів та інших адміністративно-територіальних одиниць. Внаслідок цього – невідповідність кадастрового номера та номера кадастрового кварталу.

Наявність помилок у самих відомостях про земельні ділянки

Наявність неправильних відомостей про ґрунтові ресурси України. Тримаючи в руках карту агропромислових груп ґрунтів, створену на основі ґрунтових карт 1963-1965 років (саме тоді було проведено останнє широкомасштабне обстеження ґрунтів), неможливо знайти схожих ґрунтових контурів з даними кадастрової карти. Зовсім інші дані, іноді більш схожі на правду, дає сайт нормативної грошової оцінки.

Неспівпадіння кадастрових електронних даних меж ґрунтів також з картографічними матеріалами, які використовувались при розпаюванні на території сільських та селищних рад.

Грошова оцінка землі не враховує невідповідність ґрунтових меж у кадастрі та істинному їхньому місцю розташування. А отже, неправильно відображає вартість земельного ресурсу. Таким чином, не враховується основний базовий компонент формування ринкових відносин.

невеликий відсоток працівників кадастру має поняття та вміє працювати з електронними відомостями, у тому числі картографічною інформацією».

Щодо роботи самого апарату Держгеокадастру, існує ряд труднощів, які і є причиною зазначених раніше проблем. Серед них:

Необґрунтований за кількістю працівників апарат. Сила-силенна управлінь та відомств, які замість вирішення проблеми передають її наступним відомствам.

Над наповненням та зміною кадастрових даних працює лише невелика частина працівників Держгеокадастру попри могутній кадровий апарат. Крім того, кадастрові реєстратори, по суті, дублюють роботу, виконану інженерами-землевпорядниками, які, власне, і формують обмінний файл, де є всі відомості про земельну ділянку.

Чітко визначені території повноважень, що спричиняє незручності громадянам при реєстрації землі у кадастрі. Це при електронній системі відомостей.

Невеликий відсоток працівників кадастру має поняття та вміє працювати з електронними відомостями, у тому числі картографічною інформацією. Яким чином у такому випадку може бути забезпечене якісне надання відомостей про земельні ділянки?

Складна процедура виправлення помилок у кадастрі. Власникам чи користувачам землі необхідно додати чималих зусиль для цього, хоч їхньої провини щодо наявності таких помилок абсолютно немає.

Виправлення помилок, зазвичай, мають ініціювати самі власники та користувачі земельних ділянок, хоч у Держгеокадастрі є і паперові дані, і інші електронні документи, які можна утотожити спочатку силами держслужбовців.

Таким чином, реформування Держгеокадастру за умови зняття контролюючої функції має забезпечити:

Ефективну роботу даної служби щодо формування електронної бази даних про землю.

Якісну співпрацю з громадянами щодо надання відомостей про земельні ділянки та їх внесення. Формування якісної бази даних. А на сьогодні – її детальне розширення з можливістю подальшого використання даних для потреб моніторингу, розвитку територій тощо. Залучення до роботи висококваліфікованих

фахівців у сфері землеустрою та кадастру, які розуміються на правилах роботи з географічною просторовою інформацією. Тенденція до покращення роботи Держгеокадастру є.

Чи не найважливішим рішенням виявилось відкриття доступу до координат ділянок, внесених до кадастру, чим полегшено роботу землевпорядників та попереджено в ряді випадків зловживання щодо володіння цими даними.

Але, нажаль, основні проблемні питання зараз залишаються поза кадром, коли піднімається питання реформування такої служби, як Держгеокадастр (<https://agropolit.com/blog/367-12-propozitsiy-dlya-perezavantajennya-derjgeokadastru-vid-leonida-koreybi>). – 2020 .– 21.02.)

Сайт «Освіта.ua»

Про автора: Анна Пуртова – народний депутат України, Голова підкомітету з питань державних інвестиційних проектів в Комітеті Верховної Ради України з питань бюджету.

Анна Пуртова: чіткі масштабні цілі в реформуванні освіти

Президент Володимир Зеленський підписав Указ «Про оголошення 2020/2021 навчального року Роком математичної освіти в Україні». Український крок не є новим у світовій практиці, так, наприклад, 2012 був роком математики в Індії та Нігерії, а 2019 став роком математики у Польщі.

Проте показовими є причини, які призвели до таких рішень: якщо у вищезазначених країнах рік «цариці наук» був присвячений видатним математикам чи товариствам, які стали основою розвитку математичної науки, то в Україні це відповідь, зокрема, на результати міжнародного дослідження якості освіти PISA.

Згідно з результатами дослідження, кожний 3-й учень не володіє базовими знаннями з математики. Саму ініціативу майже 20 років тому започаткувала Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), інструментарій дослідження дозволяє

говорити про нього як про найавторитетніше та найоб'єктивніше з подібних у світі.

Дослідження дозволило порівняти українську освітню систему з системами країн, що за розмірами, економічним потенціалом та історичним досвідом подібні до України, та співвідносити наші результати з середніми результатами країн ОЕСР. Результати порівняння показали: Грузія й Молдова мають нижчі, ніж Україна, показники за всіма трьома предметними галузями PISA, натомість Білорусь та Естонія показали вищу результативність. Підлітки країн з Вишеградської групи: Польщі, Словацької Республіки та Угорщини також мають кращі досягнення у навчанні, ніж їхні українські ровесники. Показовим у цих порівняннях є те, що у кожній країні є особливі позитивні та негативні фактори успішності, що впливають на результати.

У рамках аналізу по конкретних категоріях можемо відмітити неефективне використання українськими учнями навчального часу, які, на відміну від білоруських однолітків, дозволяють собі набагато частіше (у середньому на 20 відсоткових пунктів) бути відсутніми на заняттях цілий день, прогулювати окремі з них або запізнюються на них. Лише цей фактор у сумі з недостатнім рівнем обсягу часу, який відведено на опанування окремих предметів освітніми програмами суттєво впливають на успішність навчання українських підлітків.

З-поміж десятків чинників, що мають значний вплив на успішність в опануванні освіти українськими учнями виділимо основні, що потребують оперативної реакції з боку людей, які відповідають за формування та реалізацію освітньої політики в Україні. Це викладацький склад, розробка та опанування профільних компетентностей, матеріально-ресурсне забезпечення шкіл та мотивація самих учнів. Різниця в результатах 15-річних підлітків також пов'язана із такими чинниками, як їхній соціально-економічний статус, місцевість, де розташовано заклад освіти, який вони відвідували, тип закладу освіти, у якому вони навчалися та ін.

Україні чи не вперше вдалося визначити, наскільки ефективно 15-річний підліток може

використати знання й уміння, здобуті в закладі освіти, для розв'язання життєвих проблем і подолання викликів у незнайомих умовах. По суті, результати дослідження підсвітили вже достатньо давню освітню дискусію, адже багато викладачів українських закладів вищої освіти наголошують, що якість навичок студентів першокурсників значно понизилась, оскільки вектор підготовки абітурієнтів змістився на репродуктивне відтворення набутих знань і вмінь, а не здатність ефективно застосовувати їх у нових, нестандартних ситуаціях. Це негативна тенденція, адже у закладах вищої освіти, як і в дорослому світі, для досягнення людиною професійного успіху набагато важливіше вміти ефективно застосовувати те, що вона знає, аніж володіти значним багажем знань і не вміти його застосовувати належним чином.

Загалом за роки оцінювання даною методологією, навіть виник такий термін як PISA-шок, власне, саме й це пережила Україна. Адже, володіючи потужними світовими школами з математики, інформатики, природничо-наукових дисциплін (фізики, хімії, біології, астрономії тощо), учні яких це щорічно доводять призовими місцями на світових олімпіадах, загальний рівень середньої освіти виявився менш ніж задовільним. Це показало суттєвий розрив між українськими спеціалізованими школами, ліцеями та іншими закладами освіти. Прослідковується також негативна тенденція у розриві рівня освіти серед школярів з сільської місцевості та міст.

Подібні PISA-шоки свого часу пережило багато провідних країн світу, які економічно більш розвинуті за Україну, а саме Німеччина, Франція, Швеція та інші. Завдяки цьому вони зуміли зробити необхідні кроки на шляху вдосконалення своїх систем освіти на принципах компетентизації освіти, забезпечення рівних умов для всіх категорій учнів.

Вкрай важливим для успішності навчання є і матеріально-технічне забезпечення навчального процесу. Україні в аспектах матеріально-технічного забезпечення важко конкурувати з провідними економіками світу. Так, держава витрачає на одного підлітка приблизно 27 000 доларів за весь період його навчання з

6 до 15 років, що менше, ніж витрачають країни ОЕСР і референтні країни (окрім Молдови та Грузії). Загалом, за витратами, Україна належить до групи країн, у яких видатки на одного учня становлять менше ніж 50 000 доларів.

Як свідчать дані, витрати, нижчі за цю суму, негативно позначаються на успішності учнів. Зауважимо, що вони включають все, що пов'язано з підготовкою: заробітна плата педагогічних і допоміжних працівників закладів освіти, кошти на обслуговування будівель та інфраструктури, експлуатаційні витрати й витрати на навчальні матеріали.

Можемо констатувати, що в Україні, у порівнянні з країнами ОЕСР, у закладах освіти спостерігається брак як матеріальних, так і навчальних ресурсів. На думку українських керівників закладів освіти, реалізувати потенціал у сфері провадження освітнього процесу їхнім закладам передусім заважає брак засобів навчального призначення, їхня неналежна якість, а також неналежна якість інфраструктури. Проте ми активно працюємо над вирішенням цих питань. Вже існує низка законопроектів, як нещодавно прийнятих, так і таких, що перебувають на доопрацюванні, покликаних у близько- та середньо-строковій перспективі зменшити цей розрив.

Статтею 53 Конституції України забезпечується право доступу українців до освіти, також відповідно до міжнародних зобов'язань України після підписання плану Цілей сталого розвитку в освіті, прийнятого Організацією Об'єднаних Націй у 2015 році, передбачено забезпечення кожній дитині й молодій особі можливості досягти принаймні базового рівня в читанні й математиці. Це означає, що всі наші молоді громадяни гарантовано повинні опанувати знання й уміння, які необхідними для того, щоб вони могли реалізувати свій потенціал, бути корисними у світі, який стає все більш взаємозалежним, і жити творчо й повноцінно.

Команда Президента комплексно працює над широким впровадженням компетентнісної парадигми освіти з її акцентом на реальних практичних, життєвих проблем, які актуальні

для учнів і мотивують їх у навчанні. Також планується приділити велику увагу фаховій підготовці вчителів як у їхніх предметних галузях, так і в галузі педагогіки й психології, а також зробити необхідні кроки для підвищення статусу вчителя в суспільстві.

Парламент, Президент, Уряд спільно з академіями наук України, мають на меті встановити чіткі масштабні політичні цілі в реформуванні освіти, а також налаштовані на вистежування результативності навчання підлітків, розробці оптимальних програм навчання на рівні базової освіти.

Як вже зазначалося, одним з найважливіших ресурсів у сфері освіти є вчителі: дослідження показує, що високий рівень кваліфікації вчителя позитивно впливає на успішність підлітків. Інвестиції у підготовку й професійний розвиток вчителів та викладачів в перспективі мають допомогти закладам освіти із невисоким і середнім рівнем навчальних досягнень підлітків досягнути вищих результатів.

При розробці нових програм, підручників, та посібників з математики набагато більше уваги приділятиметься питанням того, як системні математичні знання можуть бути пов'язані із реальними життєвими ситуаціями в математичних курсах. Для реалізації цього завдання будуть залучені фахівці-практики зі сфер економіки та соціальних сфер.

У рамках запланованих літніх шкіл та конференцій для вчителів будуть напрацьовуватись та впроваджуватись механізми, що сприятимуть застосуванню завдань, які спонукають підлітків працювати з різноманітними проблемами, що пов'язані зі змістом інших предметних галузей, а також із реальними життєвими контекстами.

Планується включити до програм підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів курси, спрямовані на опанування вчителями нових методик розвитку математичної грамотності підлітків, та розробити спеціальну систему методичної підтримки з використанням потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій – електронний кабінет вчителя, у рамках якого, на безоплатній основі,

українським педагогам буде надаватись доступ до останніх освітніх методик та практик.

Досліджуючи питання якості викладання предметів, 80 % опитаних учнів повідомили, що найчастіше заняття із цих предметів у них чітко структуровані, учителі послідовно керують процесом і мають чіткі плани щодо організації роботи в класі. Разом із тим підлітки, які навчаються в ліцеях, гімназіях і спеціалізованих школах у великих містах, зазначили, що їхні педагоги менш схильні до жорсткої регламентації роботи під час проведення занять. Прикметно, що саме в підлітків, які навчаються в таких закладах освіти, результати вищі, ніж у їхніх однолітків. У силу цього потрібно більш детально дослідити методи й методики викладання, які застосовують педагоги в ліцеях, гімназіях і спеціалізованих школах, й оцінити можливості використання цього досвіду у звичайних закладах здобуття середньої освіти.

Однією з ініціатив Президента є також розробка електронних навчальних ресурсів, спрямованих на розвиток математичної компетентності учнів, застосування математичних інструментів для розв'язання ігрових та стратегічних задач різного рівня складності. З цією задачею має впоратись вітчизняна ІТ-сфера, адже з розповсюдженням інтернету у найвіддаленіші та важкодоступні куточки нашої країни електронні навчальні ресурси, підручники-музеї та лабораторії стають оптимальним інструментом для розв'язання проблеми доступу учнів до освітніх ресурсів, зокрема в сільській місцевості.

Планується розширити використання цифрових технологій під час занять, зокрема з метою формування в учнів стійких навичок пошуку, відбору потрібної інформації, критичного її аналізу й оцінювання на достовірність тощо. Активно йде робота над цифровими ресурсами природничо-наукового спрямування, зокрема віртуальними лабораторіями.

Також йде завершальна стадія робіт над створенням музею науки в Києві, де центральне місце буде відведене експозиції математики. Україна, як і більшість розвинених країн світу,

прагне до впровадження новітніх методів музейної педагогіки. Традиційні музеї з їх закритими експозиціями вже не задовольняють вимоги сучасного відвідувача, особливо молоді. Музей стане сучасним центром науки – освітнім простором, де в інтерактивній та доступній формі демонструватимуться наукові здобутки людства, їх принципи та взаємодія.

Таким чином, важливою стратегічною метою для України є забезпечити скорочення розриву в показниках успішності різних груп здобувачів освіти. При цьому першочерговим завданням можна вважати підвищення рівня сформованості предметної грамотності учнів із низьким рівнем соціально-економічного статусу. Це дасть можливість як наблизитися до мети освіти – забезпечення справедливих і рівних можливостей для всіх підлітків, так і загалом підвищити їхню успішність на національному рівні (<https://osvita.ua/blogs/70479/>). – 2020. – 10.02).

Блог на сайті «Обозреватель»

Про автора: Роман Головін, кандидат наук з державного управління

Розірвати договір оренди – головне право власника землі

Для селянина-власника землі поняття «розірвати договір оренди землі» скоро стане синонімічним поняттю «повернути землю» і навіть «відвоювати землю собі».

Право розривати договір оренди землі сільськогосподарського призначення за ініціативою її власника – первинне бажання селян і ринково-економічна необхідність. Це право є позитивним ринковим механізмом, яке так необхідне для зміни земельних відносин.

Країні й українцям необхідні ринкові механізми в земельних відносинах, а не так званий вільний ринок землі. Саме така умова забезпечить багатократне збільшення доходів від землі її власникам та зростання цінності землі.

Бажання селян мати право розірвати договір оренди, забрати землю «якщо щось не так»

завжди було присутнім, але нереалізуємим – законодавці ставали на сторону орендарів, як лобісти орендарів і латифундистів, та часто на сторону самих себе, максимально закріпачуючи власників землі-селян. Мова йде і про 7 років мінімального строку оренди, і про початок дії договору з моменту реєстрації, а не з моменту укладання, – конституційними правами селян як громадян було знехтувано.

Необхідність надання права розривати договори оренди все більше усвідомлюється зараз через появу й існування суперечностей та конфліктів між селянами-власниками землі та орендарями, а головне – необхідністю переходити до самостійного господарювання – ставати селянину власником аграрного виробництва.

Проблема повернення землі з оренди за бажанням власника набуває зараз і набуватиме далі ще більшої актуальності, а навіть і конфліктності в умовах можливого неконституційного відкриття так званого ринку землі. Земельними законами про так званий ринок землі існуюча влада та сформована більшість парламенту хоче ще більше закріпачити селян.

Ми всі розуміємо, що за землю, поки вона в оренді, будуть пропонувати ціну набагато меншу, ніж за землю, не обтяжену орендою, – ніхто не буде купувати те, чим не зможе володіти відразу, не говорячи про 7-10 років очікувань.

Майже вся земля перебуває в оренді на довгі 7 і більше років, а значить, очікувати зростання ціни на землю не прийдеться. Тому селянину залишиться або віддавати землю задарма орендареві, або очікувати закінчення договору оренди. А з тією «успішністю» в нехтуванні Конституції України діючою владою, то і оренда може ніколи не закінчуватися – все для бізнесу, орендарів та олігархів.

Не буде сприяти зростанню ціни на землю і переважне право орендаря на викуп землі, яке передбачено проектом закону від «слуг» №2178-10.

Крім того, проект закону від тих же «слуг» №2194 передбачає появу частини 3 статті 130 Земельного кодексу України, згідно з якою

без згоди орендаря власник землі не має права продати належну йому землю. Це значить, що продати землю можна буде, знову ж таки, тільки орендареві без торгів, конкурсів чи за будь-яким процесом продажу з ринковим ціноутворенням – задешево чи даром.

Законопроєкт про так званий ринок землі – закони діючої влади, направлені на монополізацію землі в країні за їм відомим особам. І, як будь-яка монополія, земельна монополія захоче знижувати ціну на землю, і, як будь-яка інша монополія, буде мати змогу і бажання максималізувати ціни на свою продукцію (фактично продукти харчування) – прибуток в усьому і понад усе.

Таке ставлення до власників землі-селян цими неконституційними законами від «слуг» є підтвердженням необхідності надання власникам землі права розривати договори оренди.

Але головним завданням повернення землі її власникам через надання можливості розривати договір оренди землі є не збільшення ціни на землю – ціна на землю зростає тільки від збільшення доходу від неї. Головним є те, що разом з отриманням права розірвати договір оренди власник землі зможе перейти до самостійного господарювання на власній землі одноосібно чи в об'єднанні з іншими власниками землі в Товариства власників землі. Самостійне господарювання дає можливість навіть на первинному етапі отримувати в 2-4 рази більше доходу від землі, що, відповідно, збільшує цінність землі в 2-4 рази.

На сьогоднішній день через укладання довгострокових договорів оренди (до 49 років) та попередніх угод куплі-продажу землі у селян за мізерні гроші викупуваються сотні тисяч гектарів землі. Селяни, які втратили роботу з розвалом аграрної галузі чи на фоні низького рівня соціального забезпечення, були змушені в такий спосіб продавати землю, щоб вирішити проблеми зі здоров'ям та іншими нагальними соціально-побутовими проблемами.

Кількість землі, викупуваної у такий спосіб, за різними оцінками сягає від 4 млн до 8 млн гектарів. З відкриттям так званого ринку землі ці мільйони гектарів будуть узаконені

за орендарями і латифундистами. Ця земля скуплена на здоров'ї та лихі українців, і ця ситуація – на відповідальності орендарів та в певній мірі держави, і цю ситуацію потрібно виправляти.

Негативізацією цієї ситуації є і той факт, що землю селяни були змушені продавати за кілька сотень доларів, а у випадку зростання ціни хоча б до 2500 доларів за 1 гектар, яку обіцяють урядовці, селяни особисто втратять тисячі доларів, а орендарі і спекулянти зароблять десятки мільярдів доларів відразу; з відкриттям так званого ринку землі українці (селяни в першу чергу) відразу відчують, що таке вільний ринок землі в порівнянні. Безумовно, влада загалом і посадовці персонально отримують від українців абсолютний негатив, негатив від легалізації злочину.

Говорячи про необхідність легалізації сірого ринку торгівлі землі, «слуги» забувають проводити паралелі з легалізацією наркоманії, злочинності, корупції та інших явищ, які перетворюють суспільство на тваринний світ. Чи це теж у планах? Чи буде місце в цьому тваринному світі для представників влади, що так вимагають легалізації?

Висновок сформульовано давно, і він простий: необхідно знімати з розгляду ганебні закони про так званий ринок землі (№2178-10, №2194) і переходити до важливого для країни – до формування прогресивних земельних відносин.

Одним з головних положень законодавства про прогресивні земельні відносини є право селянина-власника землі розривати договір оренди.

Відсутність антинародних законів про так званий ринок землі та прийняття законодавства про прогресивні земельні відносини – єдиний чинник зростання цінності землі, зростання прибутків від землі у її власників та усестороннє розширене відтворення аграрної галузі та економіки країни в цілому.

В першу чергу, необхідно законодавчо приділити увагу прогресивній формі земельних відносин, яка характеризується можливістю реалізувати швидкі, ефективні перетворення, націлені на розширене відтворення сільського

господарства, включаючи тваринництво та переробку сільгосппродукції до оптимального виробничого переділу. Необхідний закон про прогресивні земельні відносини.

Окрім надання селянам-власникам землі права розривати договори користування (оренда, емфітевзис) належних їм земельних ділянок на підставі простої вимоги про дострокове розірвання договору, основними тезами такого Закону «Про прогресивні земельні відносини» повинно стати:

підтримка самостійного господарювання на власній землі безпосередньо чи через участь у товариствах власників землі;

фінансове забезпечення селян-власників землі для повернення отриманих авансових платежів, яке може бути необхідним при достроковому розірванні договорів користування земельною ділянкою сільськогосподарського призначення;

обов'язковий викуп земельної ділянки органами місцевого самоврядування чи органами державної влади за ціною, яка відповідає п'ятикратному розміру нормативно-грошовій оцінці (приблизно 5 тис. доларів за 1 гектар для чорнозему);

кредитування власників землі в режимі споживчого кредитування за рахунок прямого державного кредитування в однократному розмірі нормативно-грошової оцінки (приблизно 3 тис. доларів за 1 гектар для чорнозему) для задоволення нагальних споживчих потреб на умовах до 5% річних;

кредитування громадян України за рахунок прямого державного кредитування для купівлі земельних ділянок сільськогосподарського призначення в у сумі п'ятикратного розміру нормативно-грошової оцінки (приблизно 5 тис. доларів за 1 гектар) на умовах до 5% річних;

кредитування в необхідному обсязі товариства власників землі, які створюються для самостійного господарювання на власній землі, на умовах до 3% річних;

допомога в поверненні незаконно відчужених земельних ділянок їх власникам (під час дії заборони на відчуження землі);

формування державної підтримки об'єднання власників землі в товариства власників землі, які

створюються для самостійного господарювання на землі;

набувачами права власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення можуть бути виключно фізичні особи з єдиним громадянством держави Україна (громадянин України має право бути набувачем тільки однієї земельної ділянки сільськогосподарського призначення) та органи державної влади й органи місцевого самоврядування.

Щоб не бути голослівним, пропоную переглянути запропонований мною розроблений проект Закону України «Про прогресивні земельні відносини», пояснювальну записку та порівняльну таблицю до проекту Закону. Також разом з проектом Закону депутатам було надіслано і супровідний лист про запропонований мною проект як форму реалізації народовладдя, якого ми не дочекалися від них (<https://www.obozrevatel.com/ukr/economics/rozirvati-dogovir-orendi-golovne-pravo-vlasnika-zemli.htm>). – 2020. – 28.02).

Блог на сайті «Українська правда»

Про автора: Сергій Лямець блогер, проект Politicus Vulgaris

Шум вокруг рынка крови – в чем вопрос?

Разгорелись страсти вокруг закона о рынке крови. Прочитал новости, потом закон. И вот что думаю.

Никакого преступления там я не увидел. Даже наоборот. Поливают напалмом автора проекта Михаила Радущкого, рисуют копыта и рога, приписывают планы. Вроде как запланировал геноцид против украинцев и хочет отобрать у них кровь и выслать за границу. Не знаю тонкостей, но это явно неспроста. Я общался с Радущким на одном из эфиров. Целиком вменяемый человек. Думаю, явно произошло пересечение с чьими-то интересами. Для меня здесь четко работает принцип: если критикуют соросята, значит, проект нормальный, давайте два.

Если по сути, у меня есть хороший товарищ. Он Человек с большой буквы, реальный

патриот, не диванный. Так вот, он донор по убеждениям. Он сознательно раз в... недель идёт в пункт и сдаёт кровь. Не ради денег. Он говорит так: если тебе влили мою кровь, а твою – ещё кому-то, то мы уже все кровно связаны. То есть, для него донорство – это инструмент создания нации.

Я все вижу проще. Таких сознательных людей, как мой товарищ, мало. А крови не хватает. Сознательных людей в воюющей Украине крайне мало. А значит, мы уже не вернёмся к массовой государственной системе заготовки крови. Уже не будет той ситуации, где тысяча рабочих завода в среду идёт сдавать кровь, чтобы получить талоны на питание и звание почетного передовика производства.

Нужна другая система. Какая? Платить за кровь деньги. Если этого не будет делать государство, это сделают частные компании. Да, это значит, что кровь и ее материалы подорожают. За неё придётся платить, в том числе государственным больницам. Но тут выбор такой: платить за украинский продукт дорого или за импортный ещё дороже.

В этом смысле, мне «зашёл» пункт законопроекта, который запрещает вывоз крови и материалов крови из Украины. Если я правильно понял, запрет – это запрет.

Есть еще один пункт. Он о том, чтобы кровь не только собирать в Украине и не выпускать за границу. Он о том, чтобы эту кровь перерабатывать внутри страны. Я понимаю, что на этом будут зарабатывать какие-то определенные компании. но честно говоря, не вижу в этом ничего плохого. Мы же не устраиваем скандал из-за того, что в Украине перерабатывают титановую руду или пшеницу. Наоборот, нужно устраивать скандал, если этого не происходит. Потому что в таком случае сырье уплывает за границу по 5 центов, а возвращается к нам в виде импорта уже по 5 долларов. Почувствуйте разницу. Насколько я знаю, сейчас кровь из Украины вывозится. Это 100% кому-то выгодно. Так что вопрос нужно ставить так: что мы выбираем?

Думаю, идеально это выглядело бы так: все честно и легально, от забора крови до ее переработки и продажи препаратов. Приличные

доходы для доноров, гарантии их прав (смотрите мнение моего товарища о пользе для нации) ю. Чистые сертифицированные пункты по забору крови, в них все чисто и стерильно. Последний пункт особо важен, потому что в Украине эпидемии ВИЧ и гепатита С, а ещё традиционные герпес и папиллома.

Дальше – многобизнесов по переработке крови. Хотят европейцы или американцы зарабатывать – пусть приходят с технологиями, налаживают производство здесь. Страна с 37-ю миллионами жителей – это ОГРОМНЫЙ рынок сбыта. Ещё и воюющая. Это тот же принцип, который применяют, скажем, в автомобилестроении. Не нужно ввозить импортные машины, сделанные в Узбекистане. Если хотите продавать свои авто в Украине, стройте здесь завод и собирайте. Иначе – получите высокие ввозные пошлины. С той разницей, конечно, что кровь – намного более чувствительная материя. Я бы сказал, стратегическая для Украины. Да и для любой другой страны. Это жизни людей.

И конечно же, нужно платить деньги донорам. Хотя бы потому, что им уже платят деньги за кровь, которую они сдают помимо официальной системы. Это так называемый «черный рынок» крови, о котором так много писали в предыдущие годы и о которых так много пишут сейчас. В 2017 году только «черный рынок» крови оценивали в 90 тысяч литров. При этом, очень частыми были случаи передачи инфекций через недостаточно хорошо очищенную кровь. Во сколько можно оценить «черный рынок» сейчас – не знаю.

Наверняка, продажа собственной крови уже стала важной статьёй доходов для многих жителей депрессивных регионов. Такова суровая правда жизни. Так что нужно платить им деньги официально, обеспечив при этом подходящий уровень защиты. Лучше так, чем торговать органами.

Насколько я понимаю, государственная медицина этот проект не потянет. Да, можно выделить из бюджета деньги и тогда потянет, но это будет воровство, и почему-то до сих пор это не сделано. Сорян, не сделано за 20 лет – значит, не можем. Мы карантин для

прилетевших из Уханя не можем организовать. А с эпидемиями туберкулёза, ВИЧ и гепатита С даже не начинали бороться. Так что давайте признаем неизбежное и запустим в эту сферу частный бизнес. Пусть работает в Украине.

Иначе – постепенное истощение ресурса патриотов, а потом – переход на тотальные закупки через Crown Agents. Уж я не знаю, насколько импортная кровь дороже. Но точно дороже. Ее нужно собрать у аборигенов Африки, переработать и привезти в Украину в особых условиях. В общем, дороже.

Думаю, вот в чем суть этого закона. Да, это определённый слом системы. Но это тот случай, где пора.

Что касается государственных и коммунальных пунктов сбора крови, то их можно было бы обеспечить государственным заказом. То есть, не убивать, а перевести на такие же общие рельсы. Да, они тоже будут платить. Да, так это работает. А говорить, что ЕС рекомендует только бесплатно – ну, давайте ближе к реалиям. Эпоха альтруизма уходит. Страна сделала усилие ради войны, но вечно жать на эту кнопку – неправильно.

Логика «давайте никаких частных, пусть идут сдавать бесплатно государству» – неприемлема. Не в том смысле даже, что надо платить. Нужно. А в том, что это не решает задачу – обеспечение страны кровью. Пусть будет эпоха патриотизма, где человек сдал кровь и получил за это деньги. А пациент – заплатил за неё. Лично я уже много лет плачу за медицину. Где вы увидели бесплатную кровь?

Кстати, полез в интернет. В Америке за кровь платят и Америка – номер один по поставке препаратов крови и плазмы в мире. Держит 70% мирового рынка. Платят приличные деньги за сданную плазму.

И насколько мне удалось найти, Европа покупает плазму из США. То есть, своей крови не хватает. Украина тоже должна стремиться прежде всего к самообеспечению кровью, ее компонентами и препаратами – так поступает весь цивилизованный мир (<https://blogs.pravda.com.ua/authors/liamets/5e4a677a848fc/>). – 2020. – 17.02).

**ГРОМАДСЬКА ДУМКА
ПРО ПРАВОТВОРЕННЯ
№ 3 (188) 2020**

Інформаційно-аналітичний бюлетень
на базі оперативних матеріалів
Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»

Редактори:
Я. Маленко

Комп'ютерне верстання:
Н. Крапіва

Підп. до друку 16.03.2020.
Формат 60x90/8. Обл.-вид. арк. 3,89.
Наклад 2000 пр.
Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 5358 від 03.08.2001 р.

Видавець і виготовлювач
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, Голосіївський просп., 3
siaz2014@ukr.net